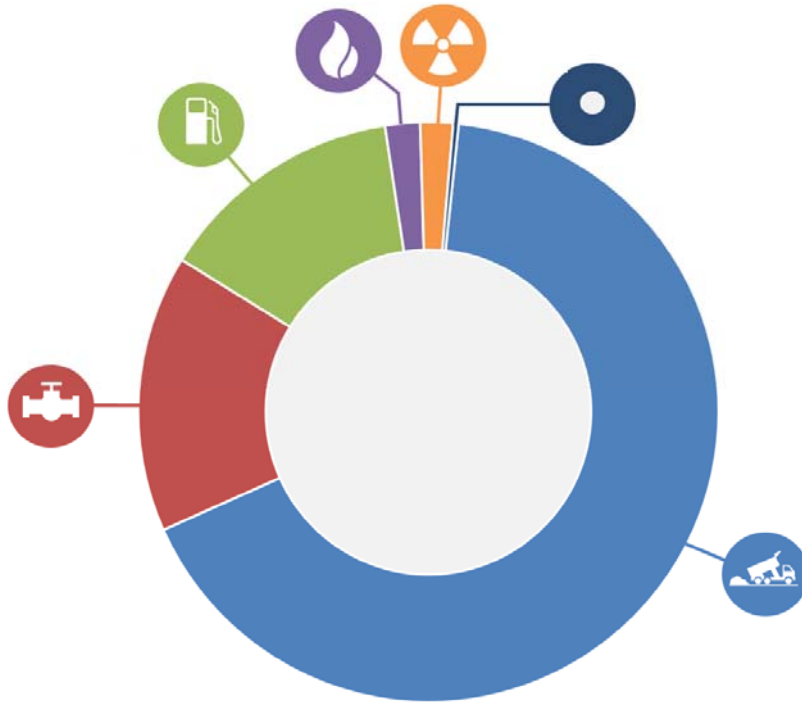

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ (ԱՐՄՍՏԱՏ)
STATISTICAL COMMITTEE OF REPUBLIC OF ARMENIA (ARMSTAT)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ
ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ 2018 ԹՎԱԿԱՆԻՆ
ԵՎ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ 2014-2018թթ. ՇԱՐԺԸՆԹԱՑԸ

ENVIRONMENTAL STATISTICS OF ARMENIA FOR 2018
AND TIME-SERIES OF
INDICATORS FOR 2014-2018

Մույն գրքույկը Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի վիճակի և բնական պաշարների օգտագործման վիճակագրական համառոտ թվային պատկերն է՝ նախատեսված վիճակագրական տեղեկատվություն օգտագործողների լայն շրջանի համար:

Մույն հրապարակման առավել ամբողջական և մանրամասնեցված ընդարձակ տարբերակը գետեղված է ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի (Արմստատ) պաշտոնական կայքի «Հրապարակումներ» բաժնում:

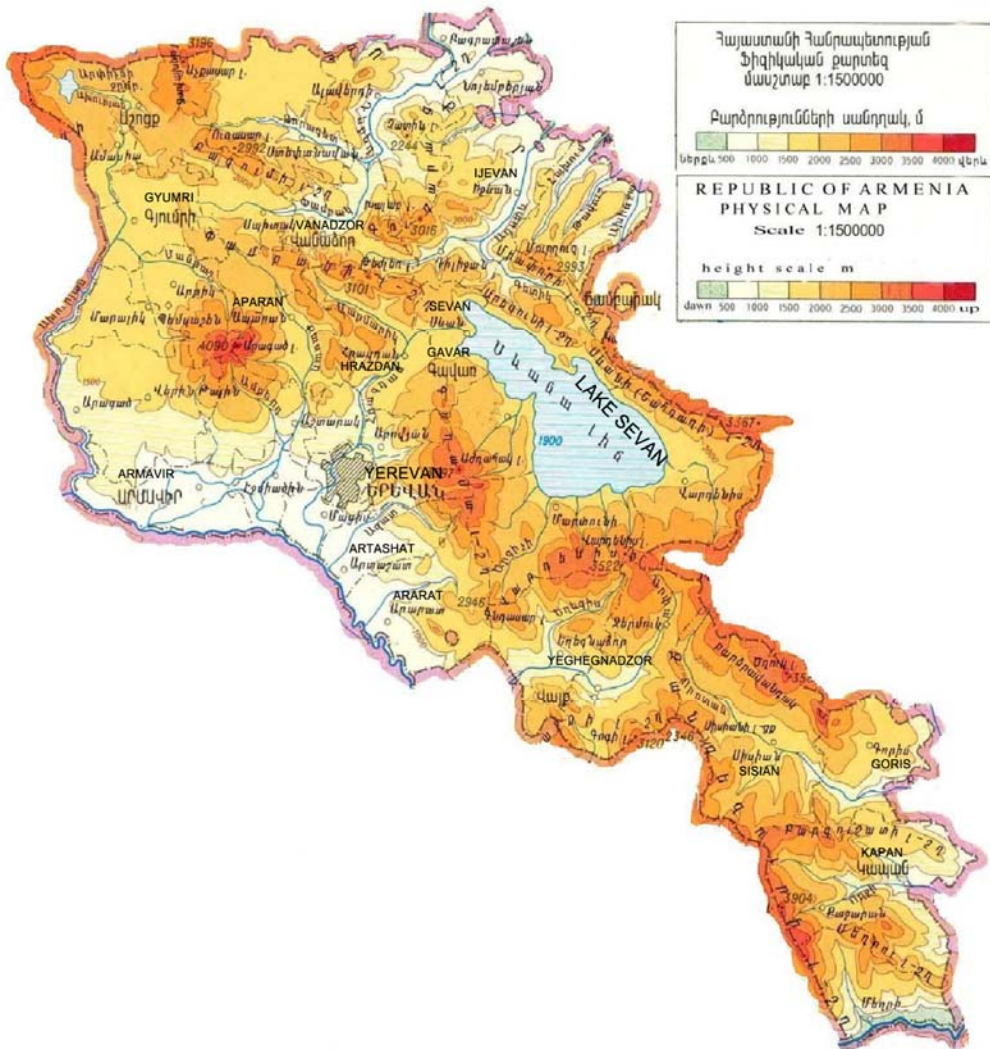
Բնապահպանական վիճակագրական առավել ծավալուն տվյալները հասանելի են Արմստատի ArmStatBank.am կայքում:

This booklet is the statistical summary about environment and the use of natural resources of Armenia, designed for a wide range of statistical information users.

The complete and detailed version of this publication is posted on the official website of the Statistical Committee of the Republic of Armenia (Armstat) in “Publications” sector.

More environmental statistical data are available in ArmStatBank.am website of Armstat.

Հայաստանի Հանրապետություն Republic of Armenia

ՀՀ մշտական բնակչության միջին տարեկան թվաքանակը 2018թ., հազ. մարդ	2 969.0	Average annual de jure population of RA, 2018, <i>ths. person</i>
Բնակչության խտությունը, մարդ/կմ ²	99.8	The population density, <i>person/km²</i>
Տարածքը, կմ ²	29 743	Area, <i>km²</i>
Անտառային հողեր, %	11.2	Forests, %
Հատուկ պահպանվող տարածքներ, %	11.2	Special protected territories, %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր, %	68.7	Agricultural land comprises of the territory, %
Այլ հողեր,%	8.9	Other lands,%
Ցամաքի ամենացածր կետը, մ	375	Land's lowest point, m
Ամենաբարձր կետը, մ՝ Արագած լեռ	4 090	The highest elevation, m – Aragats mountain
Խոշոր գետերը, կմ		The longest rivers, km
Արաքս, ընդհանուր երկարությունը ՀՀ սահմաններում	1 072 192	Araks, the total length in the borders of Armenia
Ախուրյան Որոտան, ընդհանուր երկարությունը ՀՀ սահմաններում	186 178 111	Akhuryan Vorotan, the total length in the borders of Armenia
Դեբեդ, ընդհանուր երկարությունը ՀՀ սահմաններում	176 154	Debed, the total length in the borders of Armenia
Հրազդան Աղստ, ընդհանուր երկարությունը ՀՀ սահմաններում	141 121 81	Hrazdan Aghstev, the total length in the borders of Armenia
Լճեր (միջին տարեկան ցուցանիշներ)		Lakes (average annual indicators)
Սևան (2018թ.), մակերեսը, կմ ²	1 279.18	Sevan (2018), surface, <i>km²</i>
մակարդակի նիշը, մ	1 900.57	water level mark, m
Արփի, մակերեսը, կմ ²	7.5	Arpi, surface, <i>km²</i>
մակարդակի նիշը, մ	2 021.5	water level mark, m
Սև, մակերեսը, կմ ²	2.0	Sev, surface, <i>km²</i>
մակարդակի նիշը, մ	2 666	water level mark, m
Ակնա, մակերեսը, կմ ²	0.8	Akna, surface, <i>km²</i>
մակարդակի նիշը, մ	3 032	water level mark, m
Արհեստական ջրամբարներ (միջին տարեկան ցուց.)		Artificial reservoirs (average annual indicators)
Ախուրյան, հայելու մակերեսը, կմ ²	41.8	Akhuryan mirror surface, <i>km²</i>
ծավալը, մլն. խոր. մ	525.0	volumes, <i>mln. kub.m</i>
լցվածությունը տարեվերջին, մլն. խոր. մ	106	fullness at the end of the year, <i>mln. kub.m</i>
Ապարան, հայելու մակերեսը, կմ ²	7.35	Aparan mirror surface, <i>km²</i>
ծավալը, մլն. խոր. մ	91.0	volumes, <i>mln. kub.m</i>
լցվածությունը տարեվերջին, մլն. խոր. մ	16.9	fullness at the end of the year, <i>mln. kub.m</i>
Ազատ, հայելու մակերեսը, կմ ²	2.85	Azat mirror surface, <i>km²</i>
ծավալը, մլն. խոր. մ	70.0	volumes, <i>mln. kub.m</i>
լցվածությունը տարեվերջին, մլն. խոր. մ	19.2	fullness at the end of the year, <i>mln. kub.m</i>
Միջին ջերմաստիճանը, 2018թ.		Average temperature, 2018
հունվարին	-3.3° C	in January
շեղումը 1961-1990թթ. նորմայից	-3.5° C	deviation from norm 1961-1990
հունիսին	+15.1° C	in June
շեղումը 1961-1990թթ. նորմայից	+1.7° C	deviation from norm 1961-1990
Տեղումների քանակը, մմ	606.3	The amount of precipitations, mm
շեղումը 1961-1990թթ. նորմայից	14.3	deviation from norm 1961-1990

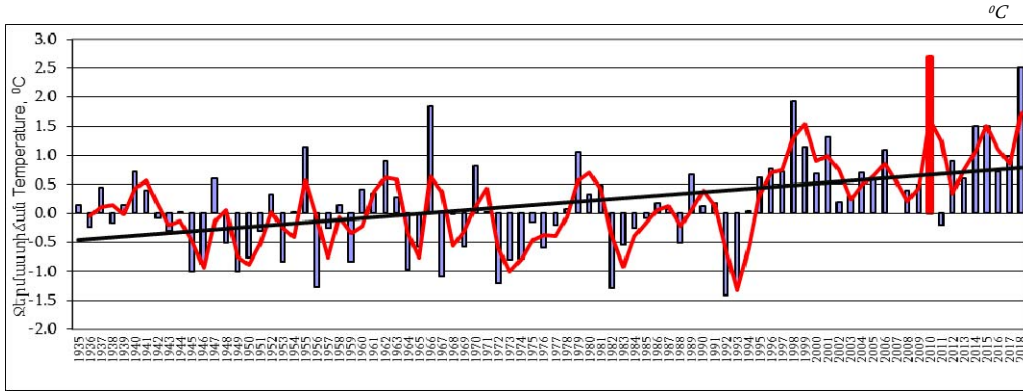
Բովանդակություն

Contents

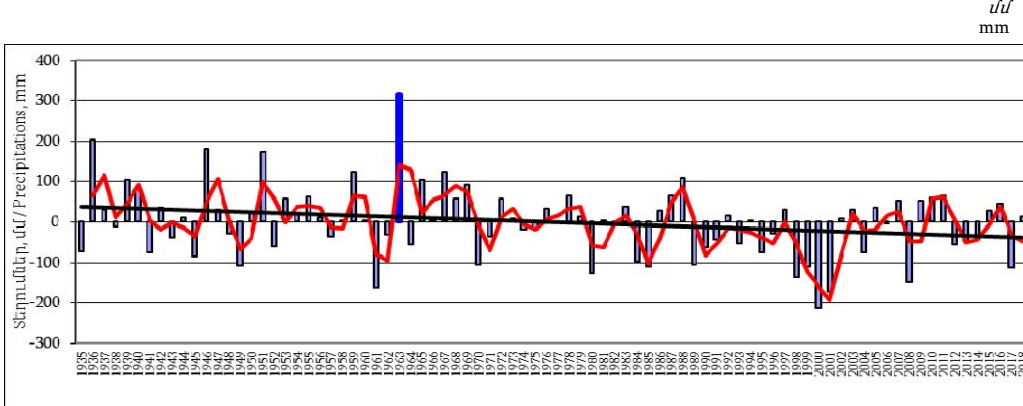
1. ՀՀ տարածքի հիդրոոդերևութաբանական վիճակի համառոտ բնութագիր	4
1. Brief description of the hydrometeorological conditions of RA territory.....	4
2. Հողերի բարելավում.....	6
2. Land improvement	6
3. Ընդերքի օգտագործում	8
3. Use of underground resources	8
4. Հանքային ջրերի արդյունահանում և օգտագործում	10
4. Extraction and use of mineral waters.....	10
5. Անտառային և որսորդական տնտեսություններ, հատուկ պահպանվող տարածքներ.....	11
5. Forestry hunting grounds, special protected areas.....	12
6. Վնասակար նյութերի արտանետումը մթնոլորտ.....	15
6. Emissions of hazardous substances into atmosphere	15
7. Ջրառ, ջրօգտագործում և ջրհեռացում.....	18
7. Water use and discharge	18
8. Թափոնների կառավարում	22
8. Waste management	22
9. Բնապահպանության իրավախախտումներ	24
9. Environmental violations.....	24
10. Շրջակա միջավայրի աղտոտվածության մշտադիտարկում	26
10. Monitoring of environmental pollution	26
11. Բնապահպանական հարկեր և բնօգտագործման վճարներ	32
11. Payments for nature protection and nature resources use	32
12. Բնապահպանության ընթացիկ ծախսեր	34
12. Current expenditure for nature protection.....	34
13. Արտակարգ իրավիճակներ.....	35
13. Emergency situations.....	35
«ArmStatBank.am» էլեկտրոնային էջի բնապահպանական տեղեկատվության բաժնի բովանդակությունը	36
The content of environmental information section of the “ArmStatBank.am” webpage	37

1. ՀՀ տարածքի հիդրոոլորոլոգիական վիճակի համառոտ բնութագիր
 1. Brief description of the hydrometeorological conditions of RA territory

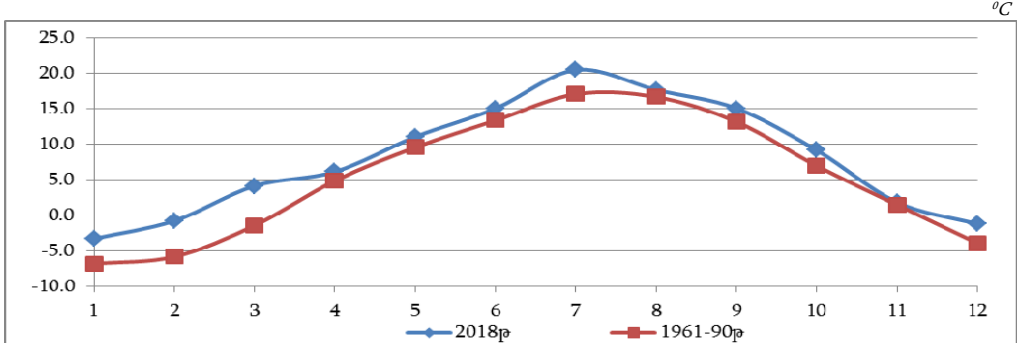
Օդի միջին տարեկան ջերմաստիճանը և շեղումները 1961-1990թթ. նորմայի նկատմամբ
 Annual average air temperature and the deviations from norm of 1961-1990

Տարեկան տեղումների միջին քանակը և շեղումները 1961-1990թթ. նորմայի նկատմամբ
 Annual average precipitations and the deviations from norm of 1961-1990

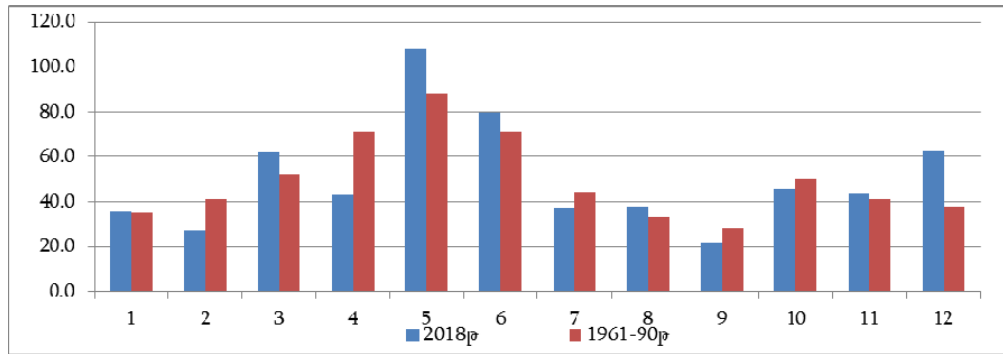

Օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը, 2018թ.
 Monthly average air temperature, 2018

**Տեղումների միջին ամսական քանակը ՀՀ-ում, 2018թ.
Monthly average precipitations in RA, 2018**

մմ
mm

**Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթների դեպքերի քանակը, 2014-2018թթ.
The number of cases of dangerous meteorological phenomenon, 2014-2018**

միավոր
unit

	2014	2015	2016	2017	2018
Ուժեղ քամի (արագությունը 25 մ/վ և ավելի) Strong wind (speed of 25 m/s and more)	27	22	23	14	11
Ուժեղ մառախուղ (տեսանելիությունը 50 մ-ից ոչ ավել)	84	20	16	43	29
Ուժեղ անձրև (30 մմ և ավելի մինչև 12 ժամվա ընթացքում) Cloudburst (30 mm and more within 12 hours)	16	6	8	7	9
Ուժեղ ձյուն (20 մմ և ավելի մինչև 12 ժամվա ընթացքում) Snowstorm (20 mm and more within 12 hours)	21	5	10	3	2
Խոշոր կարկուտ (տրամագիծը 20 մմ և ավել)	10	5	7	5	1
Սաստիկ շոգ (հովտային շրջաններում՝ $\geq +40^{\circ}\text{C}$, նախալեռնային շրջաններում՝ $\geq +35^{\circ}\text{C}$, լեռնային շրջաններում՝ $\geq +32^{\circ}\text{C}$) Extreme heat (in valley areas: $\geq +40^{\circ}\text{C}$, in foothills: $\geq +35^{\circ}\text{C}$, in mountainous areas of $\geq +32^{\circ}\text{C}$)	-	3	1	14	17
Ուժեղ բուք (≥ 10 մ/վրկ, 12 ժամ տևողությամբ, ≤ 50 մ տեսանելիությամբ) Strong blizzard (≥ 10 m/s, with a duration of 12 hours, visibility ≤ 50 m)	...	...	...	2	-
Ընդամենը Total	158	61	65	88	69

2. Հողերի բարելավում¹
2. Land improvement¹
ՀՀ հողային հաշվեկշիռ, 2018թ.
Land balance of RA, 2018

հազ. հա
thsd. ha

Հողերն ըստ նշանակության Lands by significance		Ընդամենը Total	այդ թվում՝ որոգվող of which: irrigative
1. Գյուղատնտեսական,	Agricultural	2 044.5	154.9
1.1. վարելահողեր	arable land	445.6	118.8
1.2. բազմամյա տնկարկներ	perennial plants	35.8	34.6
1.3. խոտհարք	hayfield	121.0	1.5
1.4. արոտավայրեր	pastures	1 051.6	-
1.5. այլ հողատեսքեր	other types of land	391.0	-
2. Բնակավայրերի	Of settlements	151.9	53.1
3. Արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության	Of industrial, mining and other production significance	38.4	-
4. Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների	Of energy sector, transport, communications, municipal infrastructure facilities	13.0	-
5. Հատուկ պահպանվող տարածքների	Special protected territories	335.6	-
5.1. բնապահպանական	nature protection	317.7	-
5.1.1. արգելոցներ	preserves	35.2	-
5.1.2. ազգային պարկեր	national parks	234.5	-
5.2. առողջարարական	resorts	0.2	-
5.3. հանգստի	leisure	2.8	-
5.4. պատմական	historical	14.9	-
6. Հատուկ նշանակության	Of special significance	30.5	-
7. Անտառային	Forestry	334.0	0.4
8. Ջրային	Water	25.8	-
9. Պահուստային	Reserve	0.6	-
Ընդամենը Total		2 974.3	208.4

¹ Ըստ Կադաստրի կոմիտեի կողմից կազմված ՀՀ հողային հաշվեկշիռի՝ 2018թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ:
 According to the RA Land balance formed by the Cadastre Committee as of July 1, 2018.

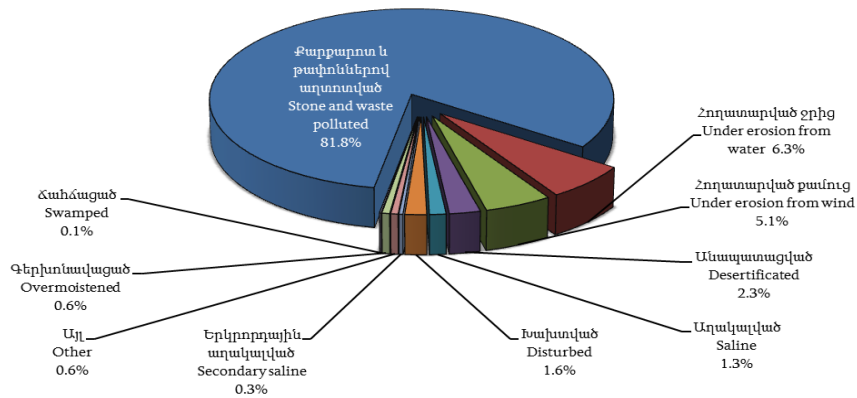

Բարելավման կարիք ունեցող հողերն ըստ դրանց նպատակային նշանակության և որակական բնութագրիչների, 2018թ.

Lands requiring improvement by their targeted use and qualitative characteristics, 2018

ha / ha

	Ընդամենը	այդ թվում՝ of which:									
		հողատարված under erosion		աղակալված saline	երկրորդային աղակալված secondary saline	խախտված disturbed	գերխոնավացած overwied	քարքարոտ և թափոններով աղտոտված stony and waste polluted	ճահճացած swamped	անապատացված desertificated	այլ other
		քամուց from wind	ջրից from water								
Total											
1. Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր, ընդամենը 1. Agricultural lands, total	163 858.8	8 193.0	10 335.8	2 053.0	500.0	2 608.0	962.0	134 261.0	214.0	3 826.0	906.0
իրից ոռոգվող հողեր of wich: irrigative lands	313.0	145.0	520.0	-	-	30.0	15.0	15.0	3.0	85.0	-
2. Հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր, 2. Lands of special protected territories, total	399.0	86.0	25.0	-	-	25.0	-	263.0	-	-	-
2.1. բնապահպան. 2.1. nature protection	374.0	86.0	25.0	-	-	-	-	263.0	-	-	-
3. Անտառային հողեր, ընդամենը 3. Forest lands , total	228.0	25.0	74.0	-	-	50.0	-	79.0	-	-	-
3.1. անտառներ 3.1. forests	128.0	23.0	26.0	-	-	-	-	79.0	-	-	-
Ընդամենը Total	164 485.8	8 304.0	10 434.8	2 053.0	500.0	2 683.0	962.0	134 603.0	214.0	3 826.0	906.0

3. Ընդերքի օգտագործում
3. Use of underground resources

*Պինդ օգտակար մի շարք հանածոների արդյունահանված ծավալները
(մետաղները հանքաքարում), 2014-2018թթ.*

Volumes of some extracted solid minerals (metals in the ore), 2014-2018

		2014	2015	2016	2017	2018
Անդեզիտ, անդեզիտաբազալտ, անդեզիտադալայիտ, անդեզիտատրախիտ, խոր. մ	Andesite, andesite basalte, andesite dacite, andesite trachite, cub. m	55 340.9	61 002.4	38 133.2	81 172.6	15 455.6
Ավազակոճային խառնուրդ, ավազ, խիճ, խոր. մ	Sand-gravel mixture, sand, detritus, cub. m	547 928.0	546 246.0	439 468.9	309 961.5	494 636.4
Բազալտ, բազալտի խիճ, դոլերիտ, դոլերիտային բազալտ, խոր. մ	Basalt, basaltic detritus, dolerit, doleritic basalt, cub.m	480 965.2	434 425.2	274 192.0	294 935.2	371 933.0
Բազմամետաղ. հանքաքար, հազ. տ	Polymetallic ore, thsd. t	1 510.7	1 312.9	1 131.4	1 443.4	1 454.3
Բենտոնիտային կավ, տ	Bentonitic clay, t	3 640.1	9 228.0	13 956.0	24 712.0	-
Բյուրեղային կրաքար, տ	Crystalline limestone, t	406.0	-	-	-	-
Գաբրո, գաբրոդիորիտ, գաբրոսիենիտ, մոնցոնիտ, խոր. մ	Gabbro, gabrodiorit, gabbrosyenite, monzonite, cub. m	259.3	846.3	213.0	94.4	25.0
Գիպսատար կավ, խոր. մ	Gypsiferous clay, cub.m	49 028.7	15 492.9	9 952.4	13 069.4	13 142.1
Գիպսաքար, խոր. մ	Gypsum, cub.m	-	734.3	165.9	55.0	282.4
Գրանիտ, գրանոդիորիտ, գրանիտ (տոնալիտ), խոր. մ	Granite, granodiorite, granite (tonalite), cub. m	9 463.7	17 401.0	20 159.0	299.9	-
Դիաբազային պորֆիրիտ, խոր.մ	Diabase porphyrite, cub. m	456.6	557.6	389.2	348.0	274.6
Դիատոմիտ, խոր. մ	Diatomite, cub. m	8 772.0	8 118.0	10 938.0	10 071.0	-
Կավ, խոր. մ	Clay, cub. m	87 103.8	72 604.6	78 817.0	64 850.7	117 188.7
Կվարցիտ, տ	Quartzite, t	17 396.3	11 942.0	9 126.7	2 197.3	-
Կրաքար, ավազային կրաքար, խոր. մ	Limestone, sand limestone, cub. m	72 710.4	14 691.7	15 537.9	53 324.0	12 169.5
Հրաբխային խարամ, հրաբխ. խարամի ավազ, խոր. մ	Scoria, scoria sand, cub. m	37 964.2	60 971.8	42 866.7	31 960.8	26 704.0
Մարմար, խոր. մ	Marble, cub. m	537.7	209.9	-	-	-
Մետաղներ, տ	Metals, t	84 849.9	85 543.3	130 705.8	146 249.1	109 930.6
Պեմզա, լիտոիդային պեմզա, խոր. մ	Pumice, lithoidal pumice, cub. m	121 247.2	89 423.3	68 213.0	55 153.8	74 048.0
Պերլիտ, պերլիտային ավազ, խոր. մ	Perlite, perlite sand, cub. m	84 903.6	57 656.7	44 819.6	14 035.5	51 222.0
Պղնձամոլիբդենային հանքաքար, հազ.տ	Copper molybdenic ore, thsd. t	22 222.0	26 577.3	29 712.9	37 112.3	24 427.0

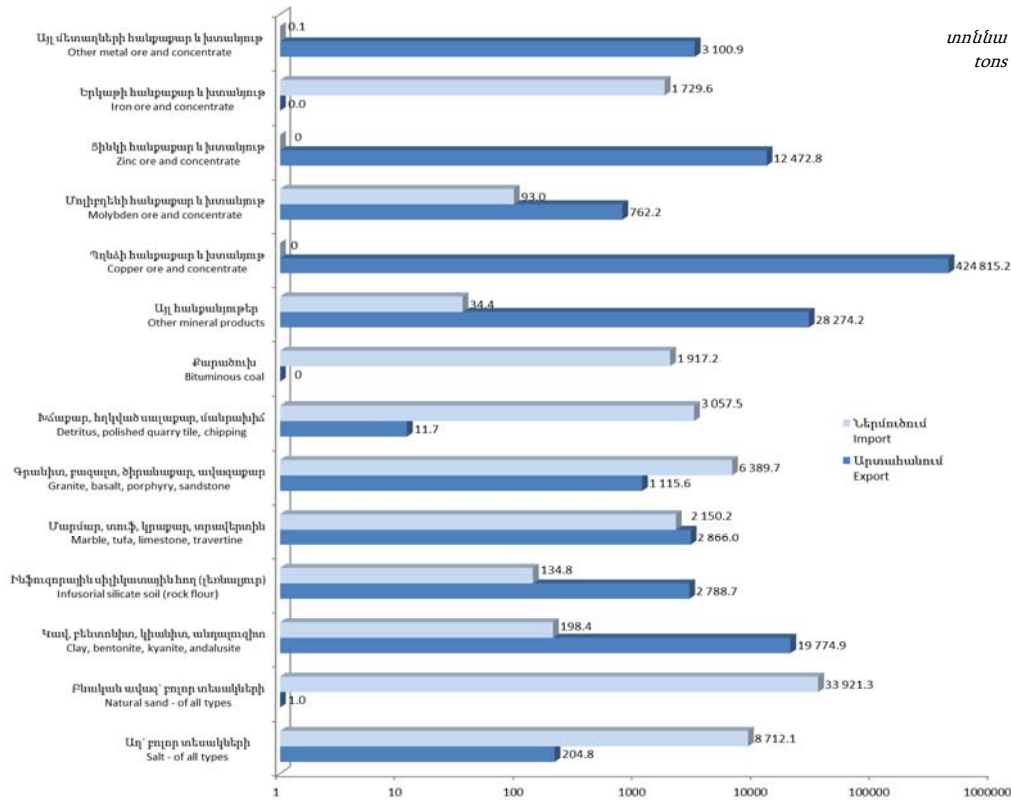
		2014	2015	2016	2017	2018
Տորֆ, տ	Peat, t	2 733.2	3 440.0	3 422.7	-	-
Տուֆ, տուֆավազաքար, դացիտային տուֆ, խոր. մ	Tufa, sandi tufa, dacite tufa, cub.m	258 493.9	112 826.0	73 538.1	60 782.7	61 257.5
Տրակտոլիտ, տ	Troctolite, t	-	73 346.0	2 2321.0	1 814.0	3 156.0
Տրավերտին, խոր. մ	Travertine, cub. m	273 391.4	250 168.5	213 221.0	262 985.3	274 278.7
Փիրուզ, կգ	Turquoise, kg	-	27 238.0	2 010.4	534.7	-
Քարաղ, աղ /աղային լուծույթից/, տ	Rock-salt, salt (from the brine), t	149 397.0	142 604.4	68 434.4	137 235.2	155 393.2
Ֆելզիտ, խոր. մ	Felsite, cub. m	10 524.2	3 525.3	3 458.0	4 997.7	5 026.1
Ֆելզիտային տուֆ, խոր. մ	Felsite tufa, cub. m	9 025.8	3 279.9	3 129.0	3 373.3	4 512.7

Օգտակար հանածոների օգտագործումը հանքահարստացման ժամանակ, 2018թ.
Utilization of solid minerals by ore dressing, 2018

Փաստացի վերամշակված օգտակար հանածոներ և դրանցում պարունակվող բաղադրիչներ (մետաղները՝ հանքաքարում) Actual processed minerals and components contained in them (metals in the ore)		Ստացված է հարստացված արտադրանք, հանված է օգտակար բաղադրիչներ (մետաղները՝ խտանյութում) Obtained concentrated products, extracted components (metals in the concentrate)		
անվանումը name	փաստացի վերամշակված actual processed	անվանումը name	փաստացի ստացված actual obtained	%-ով վերա- մշակումից in % out of processing
Պղնձամոլիբդենային հանքաքար, հազ. տ Copper molybdenic ore, thsd. t	21 188.9	Պղնձի և մոլիբդենի խտանյութ, հազ. տ copper molybden concentrate, thsd. t	289.8	1.4
որտեղ՝ of which:		որտեղ՝ of which:		
պղինձ, տ copper, t	77 949.0	պղինձ, տ copper, t	67 226.9	86.2
մոլիբդեն, տ molybdenum, t	6 240.2	մոլիբդեն, տ molybdenum, t	5 421.8	86.9
այլ մետաղներ, տ other metals, t	19.5	այլ մետաղներ, տ other metals, t	2.6	13.3
ծծումբ, հազ. տ sulfur, thsd. t	36.1	ծծումբ, հազ. տ sulfur, thsd. t	10.5	29.0
Բազմամետաղային հանքաքար, հազ. տ Polymetallic ore, thsd. t	1 585.5	Մետաղը՝ բազմամետաղային խտանյութում Metal in polymetallic concentrate		
որտեղ՝ of which:		որտեղ՝ of which:		
պղինձ, տ copper, t	1 886.7	պղինձ, տ copper, t	1 700.7	90.1
ցինկ, տ zinc, t	8 177.3	ցինկ, տ zinc, t	6 946.4	84.9
այլ մետաղներ, տ other metals, t	32.2	այլ մետաղներ, տ other metals, t	21.2	65.8

**ՀՀ արտահանված և ներմուծված օգտակար հանածոների ծավալները
(ըստ ՀՀ ֆինանսների նախարարության ամիսի տեղեկատվության), 2018թ.**

**Volume of imported and exported minerals
(according to the summary information of the Ministry of Finance of RA), 2018**

4. Հանքային ջրերի արդյունահանում և օգտագործում

4. Extraction and use of mineral waters

Հանքային ջրերի արդյունահանման ծավալներն ըստ ՀՀ մարզերի, 2018թ.

Volume of mineral water extraction by mares of RA, 2018

*հազ. խոր. մ
thsd. cub. m*

		Արդյունահանման ծավալն ըստ րնդերը օգտագործման իրավունքի Volume of extraction in accordance with the license for subsoil use	Փաստացի արդյունահանման ծավալը Volume of actual output	Ազատ հոսքը Free flow
Արարատ	Ararat	145.6	0.6	145.0
Գեղարքունիք	Gegharkunik	198.2	60.1	138.1
Լոռի	Lori	0.3	0.2	0.1
Կոտայք	Kotayk	346.0	103.3	242.7
Շիրակ	Shirak	176.6	-	176.6
Սյունիք	Syunik	3.0	0.9	2.1
Վայոց ձոր	Vayots Dzor	181.7	39.4	142.3
Տավուշ	Tavush	84.7	0.5	84.2
Ընդամենը ՀՀ	Total RA	1 136.1	205.0	931.1

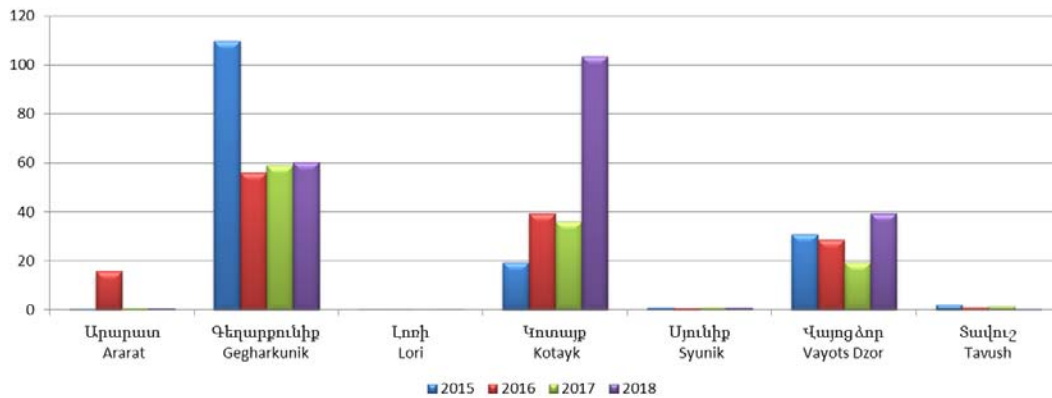
Հանքային ջրերի ծավալն ըստ օգտագործման նպատակի և ՀՀ մարզերի, 2018թ.
Volume of mineral water by the the purpose of use and mareses of RA, 2018 *հազ. խոր. մ*
hsd. cub. m

	Ընդամենը Total	այդ թվում՝ of wich:			
		շրջվում bottling	ածխաթթու գազի կորզում ¹ carbon dioxide ramp ¹	բուժական curative	ռեկրեացիա recreation
Արարատ Ararat	0.5	0.5	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	60.0	0.3	59.7	-	-
Լոռի Lori	0.2	-	-	0.2	-
Կոտայք Kotayk	103.3	9.8	12.4	4.3	76.8
Շիրակ Shirak	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	0.9	0.9	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	39.1	28.9	-	10.2	-
Տավուշ Tavush	0.4	0.4	-	-	-
Ընդամենը ՀՀ Total RA	204.4	40.8	72.1	14.7	76.8

Հանքային ջրերի հեռացումն ու կորուստն ըստ ՀՀ մարզերի, 2018թ.²
Mineral water discharge and losses by mareses of RA, 2018 *հազ. խոր. մ*
hsd. cub. m

	Հանքային ջրերի հեռացումը / Mineral water discharge		Կորուստը Losses
	Ընդամենը total	որից կոյուղու համակարգով of wich: by the sewerage	
Արարատ Ararat	0.1	0.1	0.1
Գեղարքունիք Gegharkunik	59.8	35.4	0.1
Լոռի Lori	0.2	0.2	-
Կոտայք Kotayk	87.0	61.2	-
Շիրակ Shirak	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	-	-	-
Սյունիք Syunik	0.3	0.3	0.3
Տավուշ Tavush	-	-	0.1
Ընդամենը ՀՀ Total RA	147.4	97.2	0.6

Փաստացի արդյունահանված հանքային ջրերի ծավալներն ըստ մարզերի, 2015-2018թթ.
Volume of actually extracted mineral water by maezes, 2015-2018

¹ Առանց հանքային ջրերի համալիր օգտագործման ժամանակ ուղեկցող ազատ ածխաթթու գազի ստացման համար ծախսված ջրի ծավալի:
 Excluding the volume of water used to extract the concomitant free carbon dioxide, during the complex use of mineral water.

² Առանց հանքային ջրերի երկրորդային օգտագործողի կողմից հեռացվող ջրերի և կորստի ծավալների:
 Excluding the volume of discharged sewage water and the losses by the secondary mineral water users (not minings)

5. Անտառային և որսորդական տնտեսություններ, հատուկ պահպանվող տարածքներ¹

5. Forestry hunting grounds, special protected areas¹

Հիմնական աշխատանքների կատարումն անտառային տնտեսությունում, 2014-2018թթ.

Main activities implemented in forestry sector, 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Անտառային հողեր, հազ. հա Forest lands, thsd. ha	334.3	334.2	334.1	334.1	334.0
այդ թվում՝ անտառածածկ, հազ.հա of which: covered with forests, thsd. ha	289.5	289.3	289.3	289.2	289.2
Անտառվերականգնումը, հա Reforestation, ha	57	9	0.5	9.0	17.2
այդ թվում՝ անտառի տնկում և ցանք of which: planting and sowing of forests	42	9	0.5	9.0	17.2
Անտառաշակույթների փոխադրումն անտառի շարք, հա Conversion of forest culture into forest, ha	21	35	58.0	-	26.4
Ընդհանուր անտառհատումներ Total fellings					
մակերեսը, հա area, ha	1558	1501	1940.1	2 010.4	2 014.7
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1000 խիտ մ ³ liquid timber felled, 1000 m ³ of trunk wood	36.6	28.0	28.0	33.4	43.3
որից՝ խնամքի care					
լուսավորման և մաքրման lighting and cleaning					
մակերեսը, հա area, ha	-	-	-	22.6	-
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1000 խիտ մ ³ liquid timber felled, 1000 m ³ of trunk wood	-	-	-	0.03	-
նոսրացման thinning out					
մակերեսը, հա area, ha	67	150	26.2	53.8	96.0
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1000 խիտ մ ³ liquid timber felled, 1000 m ³ of trunk wood	0.7	2.3	0.7	1.2	1.0
անցումային transitory					
մակերեսը, հա area, ha	569	700	332.2	351.3	366.0
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1000 խիտ մ ³ liquid timber felled, 1000 m ³ of trunk wood	13.0	13.0	7.9	8.7	7.8
սանիտարական sanitary					
մակերեսը, հա area, ha	823	651	1 543.0	1 463.5	1 532.1
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1000 խիտ մ ³ liquid timber felled, 1000 m ³ of trunk wood	20.3	12.6	15.5	17.1	27.5
այլ other					
մակերեսը, հա area, ha	-	-	-	119.2	0.6
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1000 խիտ մ ³ liquid timber felled, 1000 m ³ of trunk wood	-	-	-	6.5	6.0

¹ Աղբյուր՝ Շրջակա միջավայրի նախարարություն:
Source: Ministry of Environment.

Մթերված փայտանյութի ծավալներն ըստ անտառհատման տեսակների, 2014-2018թթ.

Volume of stored firewood by logging types, 2014-2018

խիտ խտր. մ
dense cub. m

		2014	2015	2016	2017 ¹	2018
Անտառվերականգնման	Reforestation	-	-	-	-	861.0
Խնամքի	Care	12 491.3	11 949.0	8 658.2	9 939.2	8 856.0
Սանիտարական	Sanitary	15 832.0	11 788.6	15 458.2	17 075.2	27 524.2
Այլ	Other	6 751.1	3 186.0	3 917.8	6 455.1	6 048.8
Հատումների ծավալը, ընդամենը	Volume of felling, total	35 074.4	26 923.6	28 034.2	33 469.5	43 290.0

Անտառների պահպանումը վնասատուներից և հիվանդություններից, 2014-2018թթ.

Forests protection from pests and forest diseases, 2014-2018

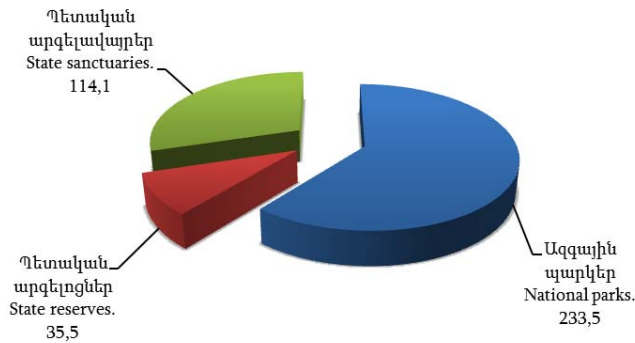
հազ. հա
thsd. ha

		2014	2015	2016	2017	2018
Վարակված օջախների ընդհանուր մակերեսը տարեկազմին	Total surface of infected hotbeds at the beginning of the year	14.0	9.6	9.5	10.2	13.8
որից՝ վարակված անտա- ռային հիվանդու- թյուններով	of which: infected by forest diseases	9.7	7.8	7.8	9.4	6.4
Բուժում պահանջող վարակված օջախների մակերեսը	Surface of infected hotbeds requiring treatment	14.0	9.6	9.5	10.2	13.8
Վարակված օջախների մակերեսից պայքարի միջոցներով վերացված մակերեսը	Surface liquidated through the fighting measures from the infected hotbeds surface	6.4	0.1	9.3	0.1	4.8
Վարակված օջախների ընդհանուր մակերեսը տարեվերջին	Total surface of infected hotbeds at the end of the year	9.5	9.5	10.1	13.7	12.8
որից՝ վարակված անտա- ռային հիվանդու- թյուններով	of which: infected by forest diseases	7.8	8.3	9.4	7.3	8.8

Հատուկ պահպանվող տարածքներն ըստ տեսակի, 2018թ.

Specially protected areas by types, 2018

հազ. հա
thsd. ha

¹ Լուսավորման և մաքրման հատումները ներառված են «Խնամք»-ի ցուցանիշներում: Մինչ 2017թ. դրանք ներառված են եղել «Այլ»-ի մեջ:

Loggings for lighting and cleaning are included in "Care" category. Until 2017 they were included in "Other".

**Հատուկ պահպանվող տարածքներ, 2014-2018թթ.
Specially protected areas, 2014-2018**

		2014	2015	2016	2017	2018
Ազգային պարկեր և պետական արգելոցներ National parks and State reserves	քանակը, միավոր quantity, unit	7	7	7	7	7
	մակերեսը, հազ. հա area, thsd. ha	272.,1	269.1	269.0	269.0	269.0
Պետական արգելավայրեր State sanctuaries	քանակը, միավոր quantity, unit	27	27	27	27	27
	մակերեսը, հազ. հա area, thsd. ha	111.5	114.1	114.1	114.1	114.1

**Անտառային հրդեհները, 2014-2018թթ.
Forest fires, 2014-2018**

	2014	2015	2016	2017	2018
Հրդեհների քանակը, միավոր Quantity of fires, unit	44	41	42	42	58
Հրդեհված անտառներ և անտառային հողեր, հա Fired forests and forest lands, ha	65.0	1326.9	98.8	2 333.9	615.2
Հրդեհների մարման ծախսերը, հազ. դրամ Expenses of smothering of fires, thsd. drams	389.5	205.1	111.1	6 056.4	...

**Որսի թույլտվությունների քանակը, 2014-2018թթ.
The number of permissions to hunt, 2014-2018**

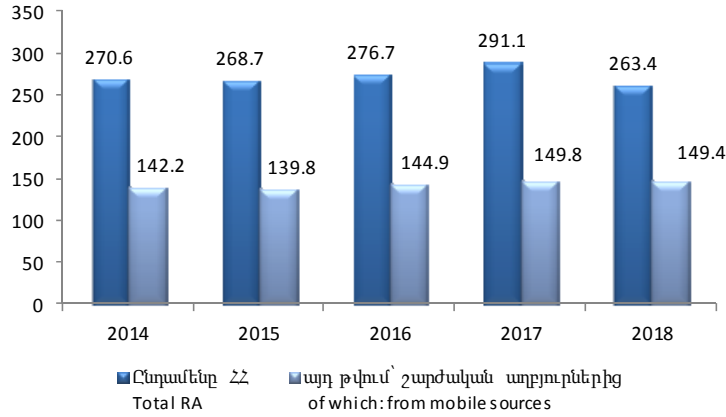
		<i>միավոր / unit</i>				
		2014	2015	2016	2017	2018
Փետրավոր թռչուններ <i>այդ թվում՝</i>	Feathered birds <i>of which:</i>	114 500	105 312	72 100	140 095	233 628
արտույտ	lark	2 500	6 300	5 260	19 105	20 450
կտցար	snipe	3 000	8 750	5 660	9 730	17 980
աղավնի	pigeon	10 000	9 400	6 340	9 500	19 230
քարակաքավ	stone partridge	3 000	2 472	3 040	2 860	19 534
կեռնեխ	thrush	3 000	7 250	5 660	8 440	17 980
լոր	quail	80 000	53 600	36 020	63 065	91 360
սարյակ	starling	3 000	7 550	6 010	7 830	26 920
ջրլող թռչուններ	water fowls	10 000	9 990	3 610	7 130	13 994
ցրահովվիկ	rallus aquaticus	-	-	500	12 435	-
սև փարփար	black coot					6 180

6. Վնասակար նյութերի արտանետումը մթնոլորտ
6. Emissions of hazardous substances into atmosphere

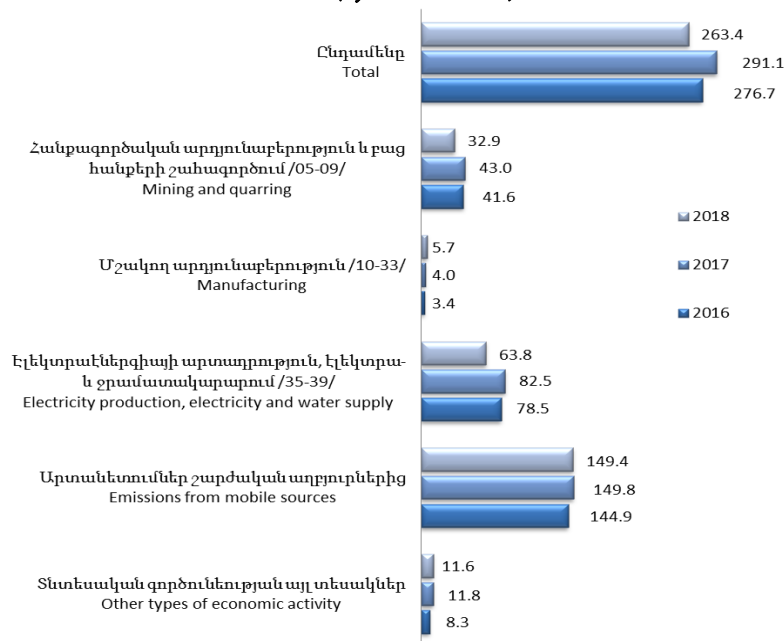
Մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերի քանակը, 2014-2018թթ.
Quantity of hazardous substances emitted into atmosphere, 2014-2018

հազ. տ
thsd. t

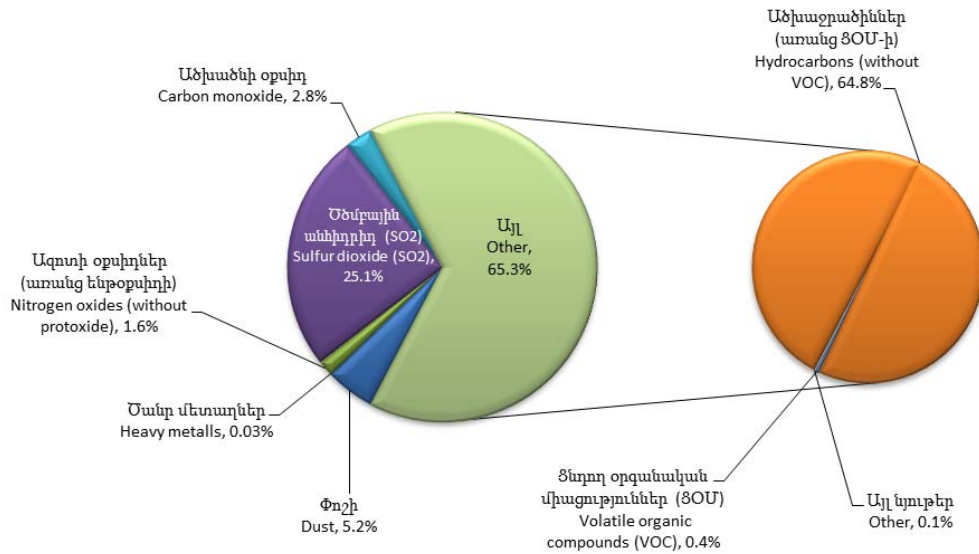

Մթնոլորտային արտանետումներն ըստ տնտեսական գործունեության հիմնական տեսակների (ըստ ՏԳՏԴ խմբ. 2-ի), 2016-2018թթ.
Emissions of hazardous substances into atmosphere by the main types of economic activities (by NACE REV.2), 2016-2018

հազ. հա
thsd. ha

Արտանետման անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերը, 2018թ.
Hazardous substances emitted from static point of sources, 2018

Որսված վնասակար նյութերի մասնաբաժինն արտանետման անշարժ աղբյուրներից անջատված նյութերի մեջ ըստ հանրապետության մի շարք քաղաքների, 2018թ.
Share of captured hazardous substances in detached substances from stationary sources of emission by some cities of the republic, 2018

	Անջատված նյութերի քանակը, տ Quantity of detached substances, t	Որսված նյութերի քանակը, %-ով անջատվածից Quantity of captured substances, in % from detached	Արտանետման անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերի քանակը, տ Quantity of hazardous substances emitted into atmosphere from stationary sources of emission, t
Երևան	17 181.4	20.3	13 691.4
Արարատ	110 568.8	97.8	2 446.3
Ալավերդի	27 988.6	-	27 988.6
Հրազդան	11 508.6	95.8	485.6
Վանաձոր	6 673.7	-	6 673.7
Գյումրի	762.7	-	762.7
Կապան	122.7	20.7	97.3
Քաջարան	1 418.1	-	1 418.1

**Շարժական աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերը, 2014-2018թթ.
Hazardous substances emitted from mobile sources into atmosphere, 2014-2018**

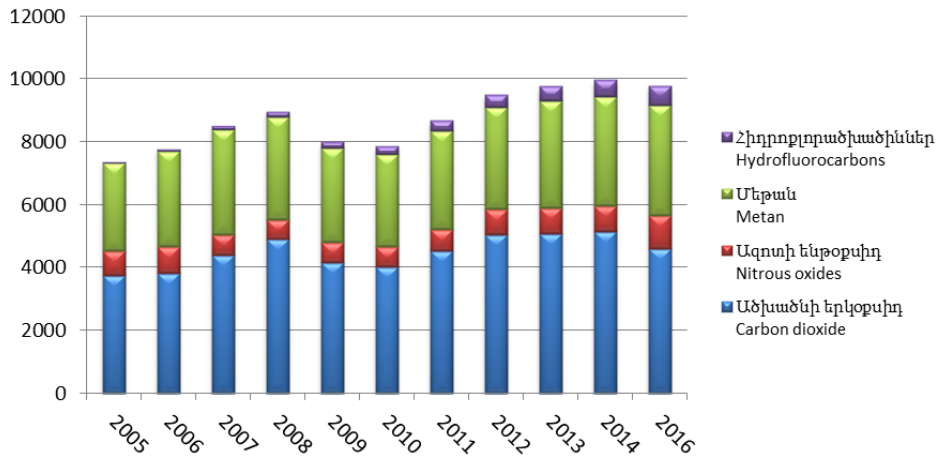
տոննա
tones

		2014	2015	2016	2017	2018
Ազոտի օքսիդներ	Nitric oxides	15 670.0	14 728.0	14 802.0	15 802.0	15 470.0
Ցնդող օրգանական միացություններ	Volatile compounds organic	23 133.0	22 857.0	24 029.0	24 705.0	24 293.0
Ածխածնի օքսիդ	Carbon oxide	103 055.0	101 710.0	105 550.0	108 668.0	109 164.0
Մուր	Soot	624.0	523.0	513.0	597.0	492.0
Կապար	Lead	0.5	0.7	0.7	0.7	0.7
Ծծմբի երկօքսիդ	Sulfur dioxide	0.002	5.0	5.0	6.0	5.0
Ընդամենը	Total	142 482.5	139 823.7	144 899.7	149 778.7	149 424.7

**Ջերմոցային գազերի արտանետումներն ըստ նյութերի (CO₂ համարժեքով), 2005-2016թթ.
Greenhouse gas emissions into atmosphere (in CO₂ equivalents), by substanses, 2005-2016**

Գգ CO₂ համ.
Gg CO₂ eq

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ածխածնի երկօքսիդ Carbon dioxide	3 762.0	3 827.6	4 386.5	4 897.1	4 177.6	4 040.3	4 534.3	5 066.5	5 075.3	5 145.8	4 858.2	4 600.6
Ազոտի ենթօքսիդ Nitrous oxides	789.7	845.8	679.2	642.2	649.8	630.9	692.7	786.5	838.3	835.5	911.4	1 075.7
Մեթան Metan	2 782.4	3 035.6	3 332.7	3 262.4	2 969.2	2 949.0	3 133.4	3 252.6	3 397.3	3 460.5	3 447.4	3 489.2
Հիդրոքլորածխածիններ Hydrofluorocarbons	45.1	75.1	115.7	181.7	214.6	266.6	331.8	397.9	463.5	531.7	569.9	635.8

Ջերմոցային գազերի արտանետումները (CO₂ համարժեքով) ըստ ոլորտների, 2005-2016թթ.
Aggregated emissions of Greenhouse gas (in CO₂ equivalents) by sectors, 2005-2016

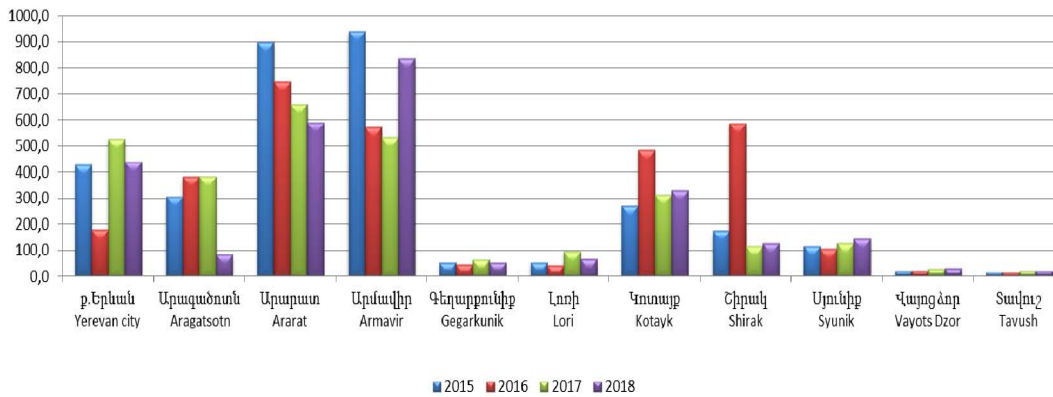
Գգ CO₂ համ.
Gg CO₂ eq

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Էներգետիկա Energy	5 309.2	5 580.3	6 379.0	6 830.8	6 020.3	5 827.5	6 428.8	6 914.7	6 895.2	7 012.3	6 730.9	6 594.5
ԱՊԱՕ IPPU	331.1	338.2	406.8	412.2	240.3	288.4	264.3	277.9	266.4	250.8	193.5	134.4
F գազեր F gases	45.1	75.1	115.7	181.7	214.6	266.6	331.8	397.9	463.5	531.7	573.4	637.7
Գյուղատնտեսություն Agriculture	1 628.5	1 718.9	1 576.6	1 509.6	1 480.7	1 462.3	1 612.1	1 827.1	2 015.4	2 044.7	2 147.9	2 295.7
Թափոններ Waste	575.6	582.2	589.2	596.6	592.1	582.6	590.2	598.5	603.5	611.2	615.6	621.6
Անտառային տնտեսություն և այ հողօգտագործում Land use and forestry	-510.3	-510.6	-553.1	-547.5	-536.8	-540.6	-535.1	-512.7	-469.7	-477.1	-474.5	-482.7
Ընդամենը Total	7 379.1	7 784.1	8 514.1	8 983.4	8 011.3	7 886.8	8 692.1	9 503.5	9 774.4	9 973.6	9 786.8	9 801.2

7. Ջրառ, ջրօգտագործում և ջրհեռացում
7. Water use and discharge

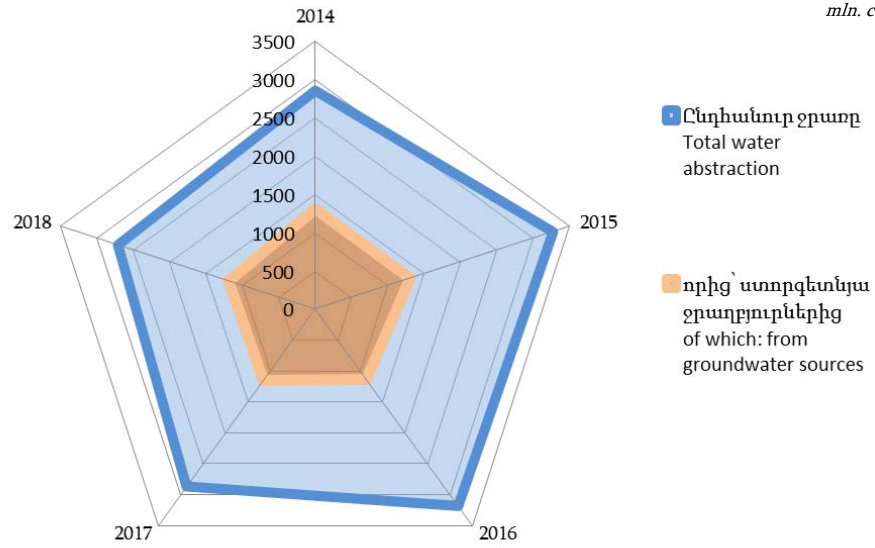
Ջրառն ըստ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2015-2018թթ.
Water abstraction by RA marzes and Yerevan city, 2015-2018

մլն. խոր. մ
mln. cub. m

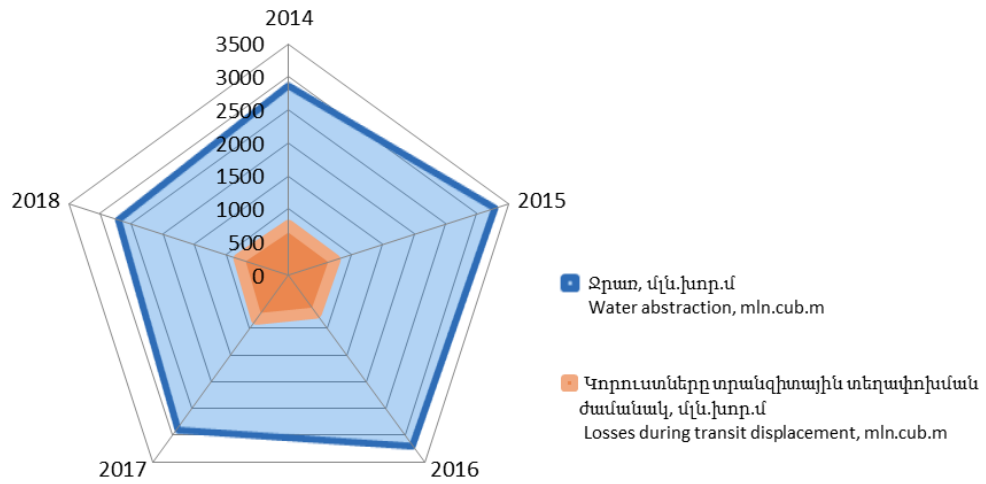

Ջրառի ծավալն ըստ ջրաղբյուրների, 2014-2018թթ.
Volume of water abstraction by sources, 2014-2018

մլն. խոր. մ
 mln. cub. m

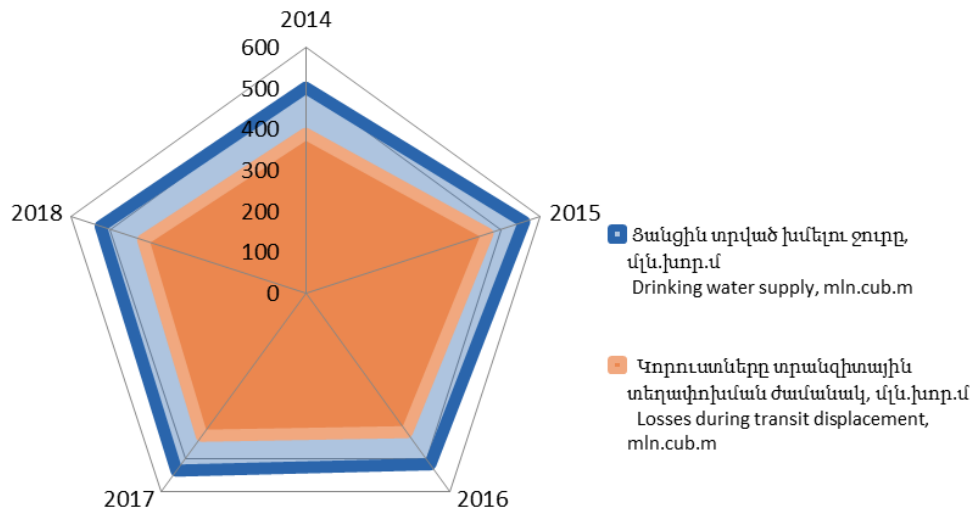

Ջրառն ու տրանզիտային կորուստները, 2014-2018թթ.
Water abstraction and water losses due to transit, 2014-2018

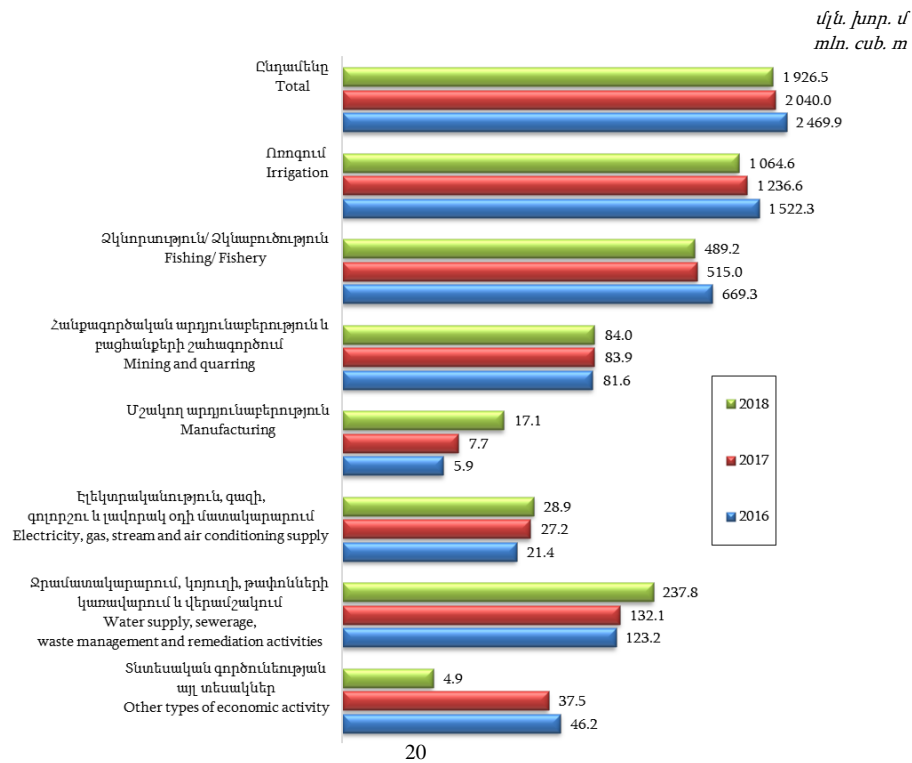

Ջրառն ու տրանզիտային կորուստները ջրմուղի ցանցում, 2014-2018թթ.

Drinking water supply and water losses due to transit, 2014-2018

Ջրօգտագործումն ըստ ՏՊՏԴ խմբ. 2-ի, 2016-2018թթ.
Water use by NACE REV. 2, 2016-2018

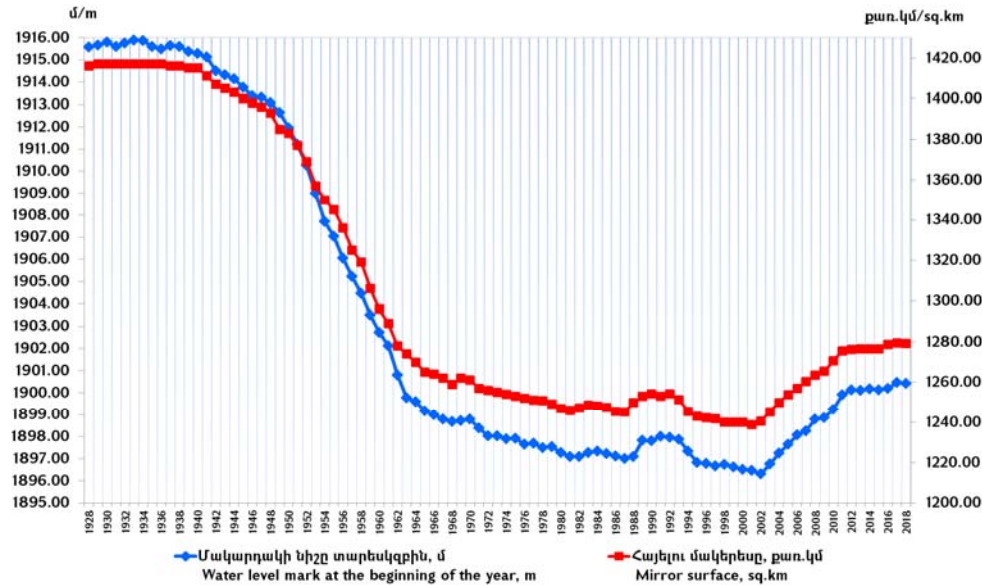

Հեռացված կեղտաջրերի ծավալն ըստ ջրավազանային կառավարման տարածքների, 2018թ.
Volume of discharged waste water by the basin management areas, 2018

մլն. խոր. մ
mln. cub. m

	Հեռացված կեղտաջրեր, ընդամենը Discharged waste water, total	այդ թվում՝ ըստ որակի of which: by quality		
		աղտոտված (առանց մաքրման) polluted (without purification)	չափորոշային մաքուր (առանց մաքրման) pure according to standards (without purification)	ոչ բավարար մաքրված insufficiently purified
Ախուրյան Akhuryan	85.2	7.9	76.8	0.5
Արարատյան Araratyan	12.6	2.6	9.9	0.1
Հարավային South	90.7	3.4	20.2	67.1
Հյուսիսային North	7.6	5.2	0.1	2.3
Հրազդան Hrazdan	407.8	41.4	282.5	83.9
Սևան Sevan	8.2	7.0	0.1	1.1
Ընդամենը ՀՀ Total RA	612.1	67.5	389.6	155.0

Սևանա լճի մակարդակի նիշը և հայելու մակերեսը, 1928-2018թթ.
Sevan lake water level mark and the mirror surface, 1928-2018

Սևանա լճից ջրի բացթողումներն ըստ տարիների և լճի մակարդակի տատանումներն ըստ ամիսների, 2014-2018թթ.
Water discharge from Sevan Lake by years and variations of the lake level by months, 2014-2018

Ջրի բացթողումները, մլն. խոր. մ	Water discharge, mln. cub. m	Լճի մակարդակը և ամսական տատանումները Level of lake and monthly variations														
		ջրի մակարդակի նիշը տարեկան սկզբին, մ	մակարդակի ամսական տատանումները նախորդ ամսվա համեմատ, սմ monthly variations of level compared to the previous month, cm												ջրի մակարդակի նիշը տարեկանի դրությամբ, մ water level mark at the end of the year, m	ջրի մակարդակի տատանումները տարեկանի համեմատ, սմ variations of water level compared to the beginning of the year, cm
			Հունվար January	Փետրվար February	Մարտ March	Ապրիլ April	Մայիս May	Հունիս June	Հուլիս July	Օգոստոս August	Սեպտեմբեր September	Հոկտեմբեր October	Նոյեմբեր November	Դեկտեմբեր December		
2014	269.63	1 900.16	-	+4	+4	+11	+15	-	-5	-16	-6	-7	-2	-1	1 900.13	-3
2015	167.74	1 900.13	-1	+1	+4	+16	+19	+4	-10	-12	-8	-1	-2	-4	1 900.19	+6
2016	167.13	1 900.19	+3	+6	+5	+12	+22	+10	-5	-8	-8	-5	-2	-3	1 900.46	+27
2017	266.76	1 900.46	-1	+2	+5	+17	+19	-	-10	-13	-12	-5	-3	-3	1 900.42	-4
2018	200.62	1 900.42	-1	+4	+5	+12	+13	+8	-9	-10	-9	-8	-6	-2	1 900.39	-3

8. Թափոնների կառավարում

8. Waste management

Թափոնների քանակական շարժն ըստ վտանգավորության դասերի, 2018թ.

Quantitative movement of wastes by hazardous class, 2018

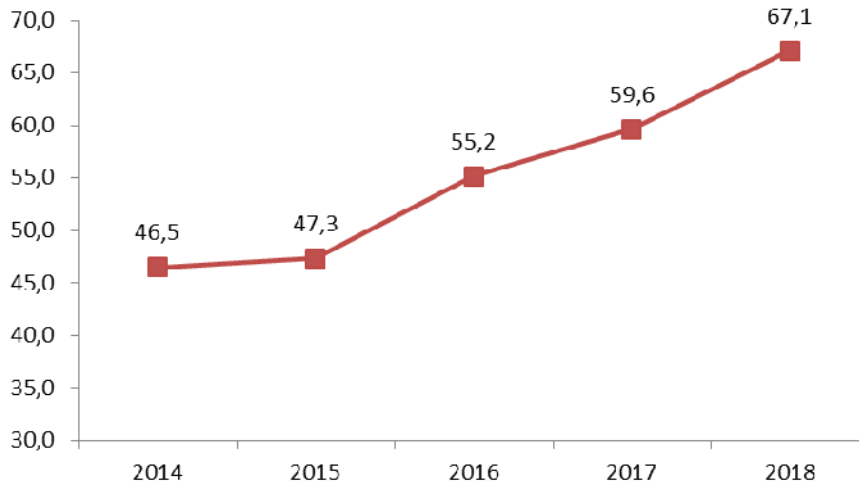
	Առաջացել են թափոններ տարվա ընթացքում Waste generated during the year	Տրվել են թափոններ այլ կազմակերպությունների Waste transmitted to other organizations	Ստացվել են թափոններ այլ կազմակերպություններից Waste received from other organizations	Վնասազերծվել և ոչնչացվել են կազմակերպության կողմից Treated and destroyed by organizations	Օգտագործվել են թափոններ կազմակերպության կողմից Waste used by organizations	Տեղափոխվել են տեղադրման վայրեր կազմակերպության միջոցներով Transported to landfills by means of organizations
1-ին դասի 1-st class	4.8	3.1	1.6	-	-	0.1
2-րդ դասի 2-nd class	20.6	8.4	11.6	11.6	-	-
3-րդ դասի 3-rd class	4 235.7	2 365.4	112.5	110.0	1 697.3	11.8
4-րդ դասի 4-th class	36 697.4	22 867.8	1 629.2	1 558.8	2 647.2	10 258.5
Ոչ վտանգավոր Not hazardous	67 105 232.6	8 247.0	1 324.5	8.5	1 599 217.0	61 970 749.2
Ընդամենը ΣΣ Total RA	67 146 191.1	33 491.7	3 079.4	1 688.9	1 603 561.5	61 981 019.6

Կազմակերպություններում առաջացած թափոնների տարեկան քանակը, 2014-2018թթ.

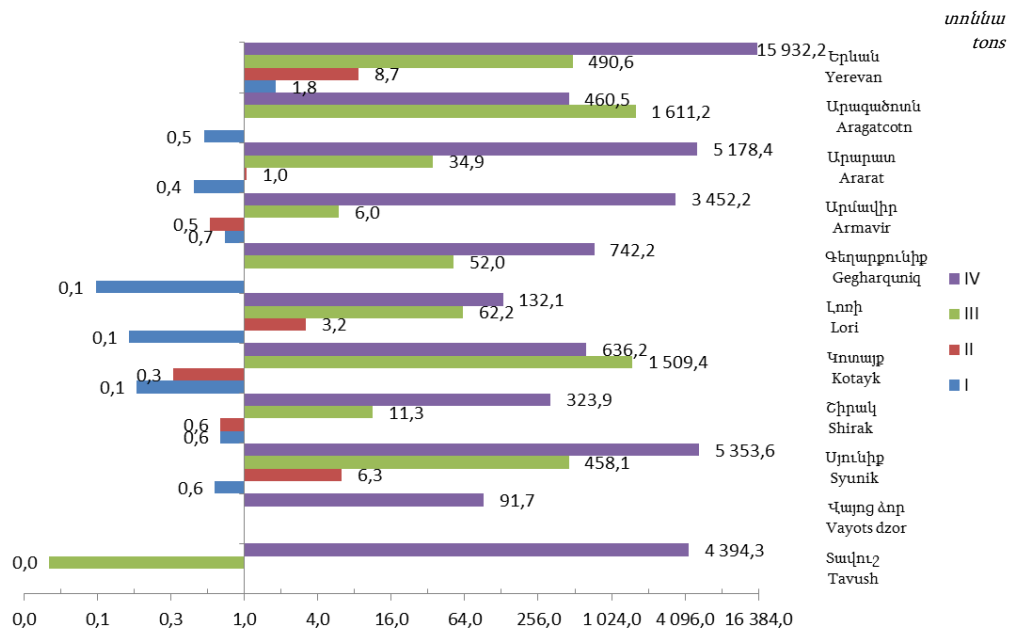
Quantity of waste generated in organizations during the year, 2014-2018

մլն. տոննա
mln. tons

Կազմակերպություններում առաջացած վտանգավոր թափոններն ըստ դասերի, ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2018թ.

Hazardous waste generated in organizations by classes, RA marzes and Yerevan city, 2018

**Համայնքների տարածքից համայնքային աղբյուսներ տեղափոխված թափոնը/աղբը
ըստ ՀՀ մարզերի և Երևան քաղաքի, 2014-2018թթ.**

**Wastes/garbage transferred to community landfills from community areas
by RA marzes and Yerevan city, 2014-2018**

		<i>հազ. խոր. ս thsd. cub. m</i>				
		2014	2015	2016	2017	2018
ք.Երևան	Yerevan city	1 283.6	1180.4	1240.6	310.1	310.2
Արագածոտն	Aragatsotn	63.2	88.0	19.1	5.6	3.6
Արարատ	Ararat	70.4	65.2	70.9	13.3	15.3
Արմավիր	Armavir	167.2	150.8	161.9	60.3	15.4
Գեղարքունիք	Gegharkunik	56.4	58.4	60.6	16.5	17.7
Լոռի	Lori	92.4	90.8	78.6	10.5	16.9
Կոտայք	Kotayk	105.6	106.8	105.9	31.4	33.8
Շիրակ	Shirak	65.2	69.2	69.5	15.7	21.6
Սյունիք	Syunik	47.6	45.6	47.6	11.8	14.1
Վայոց ձոր	Vayots Dzor	20.0	26.4	27.1	8.2	9.4
Տավուշ	Tavush	99.2	89.6	92.6	10.5	11.9
Ընդամենը	Total	2 070.8	1 971.2	1 974.5	493.9	469.9

**9. Բնապահպանության իրավախախտումներ
9. Environmental violations**

**Բնապահպանության օրենսդրության խախտումների հիմնական ցուցանիշները, 2014-2018թթ.
Main indicators of nature protection legislation violations, 2014-2018**

		2014	2015	2016	2017	2018
Բնապահպանության օրենսդրության հայտնաբերված խախտումների քանակը, <i>միավոր</i> Nature protection legislation violations, <i>unit</i>		978	872	1 129	1 048	1 070
Կազմվել են վնասի հատուցման արձանագրություններ Protocols on compensation for a loss	քանակը, <i>միավոր</i> quantity, <i>unit</i>	618	535	538	777	825
	զումարը, <i>մլն. դրամ</i> sum, <i>mln. drams</i>	480.2	198.8	124.3	3 406.7	1 618,8
Հանձնվել են նյութեր դատաքննչական մարմիններին, <i>միավոր</i> Materials submitted to juridical investigatory bodies, <i>unit</i>		301	284	374	327	334
Առգրավվել է Confiscated	ձկնագողության պարագաներ, <i>միավոր</i> fishing stealing tackles, <i>unit</i>	287	443	159	109	17
	որսագողության պարագաներ, <i>ստի</i> poaching tackles, <i>unit</i>	2	10	3	4	13
	ձուկ, <i>կգ</i> fish, <i>kg</i>	743	2 062.2	2 866.3	2 457.1	2 055.7

**Հայտնաբերված խախտումների քանակն ըստ
բնապահպանական ոլորտների, 2014-2018թթ.**

Number of revealed violations by environmental sectors, 2014-2018

*միավոր
unit*

		2014	2015	2016	2017	2018
Ընդերք	Underground resources	3	6	4	8	20
Ջրային պաշարներ	Water resources	60	41	19	3	35
Օդային ավազան	Air basin	76	72	30	55	66
Հողային պաշարներ	Land resources	72	75	34	35	33
Թափոններ	Waste	12	5	31	19	3
Էկոփորձաքննություն	Environmental impact assessment	13	7	5	10	6
Սահմանված ժամկետում հաշվետվություն չներկայացնելը	For not providing reports in the schedule time	109	116	158	101	97
Բուսական աշխարհ	Flora	543	432	515	691	751
Կենդանական աշխարհ	Fauna	90	118	333	126	59
Ընդամենը	Total	978	872	1 129	1 048	1 070

Վարչական տույժի ենթարկվածների թվաքանակը և վարչական տույժի համար սահմանված գումարը վարչական տույժի ենթարկված մեկ անձի հաշվով, 2014-2018թթ.

Number of persons incurred an administrative penalty and compensation for damages per person incurred an administrative penalty, 2014-2018

		2014	2015	2016	2017	2018
Ընդերք Underground resources	մարդ person	3	6	4	7	21
	հազ. դրամ thsd. drams	66.7	88.3	50	104.3	111.0
Ջրային պաշարներ Water resources	մարդ person	53	40	16	3	30
	հազ. դրամ thsd. drams	208.5	202.5	184.4	200.0	208.3
Օդային ավազան Air basin	մարդ person	74	71	31	53	59
	հազ. դրամ thsd. drams	83.8	83.1	56.5	52.8	73.7
Հողային պաշարներ Land resources	մարդ person	66	71	34	36	18
	հազ. դրամ thsd. drams	64.5	76.5	47.4	59.2	68.9
Թափոններ Waste	մարդ person	9	5	31	15	3
	հազ. դրամ thsd. drams	101.1	76.0	50	62.7	50.0
Էկոփորձաքննություն Environmental impact assessment	մարդ person	13	7	5	9	6
	հազ. դրամ thsd. drams	98.5	98.6	96.0	84.4	100.0
Սահմանված ժամկետում հաշվետվություն չներկայացնելը For not providing reports in the schedule time	մարդ person	109	116	156	97	97
	հազ. դրամ thsd. drams	61.1	63.7	63.1	59.8	70.9
Բուսական աշխարհ Flora	մարդ person	473	373	407	415	503
	հազ. դրամ thsd. drams	75.9	70.0	80.9	78.0	88.0
Կենդանական աշխարհ Fauna	մարդ person	79	105	89	59	32
	հազ. դրամ thsd. drams	58.9	64.6	61.6	79.7	95.0
Ընդամենը Total	մարդ person	879	794	773	694	769
	հազ. դրամ thsd. drams	80.9	77.2	73.4	73.2	89.9

Վնասի հատուցման գումարն ըստ բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի ստորաբաժանումների, 2014-2018թթ.

Compensation for damages by subdivisions of Environmental protection and mining inspection body, 2014-2018

*հազ. դրամ
thsd. drams*

	2014	2015	2016	2017	2018
Երևանի Yerevan city	86 351.2	17 513.5	2 016.3	1 672.7	1 987.8
Արագածոտնի Aragatsotn	90 045.6	1 616.6	2 073.8	377.0	230.0
Արարատի Ararat	67 682.0	1 182.4	1 056.5	1 381.5	76.5
Արմավիրի Armavir	995.9	772.5	82.0	480.1	2 544.0
Գեղարքունիքի Gegharkunik	2 789.6	2 878.6	2 358.6	3 700.3	3 317.8
Լոռու Lori	15 323.5	31 738.3	21 280.3	126 980.5	195 810.0
Կոտայքի Kotayk	3 898.7	1 739.6	1 103.5	1 927.6	803.0
Շիրակի Shirak	1 916.5	2 696.0	1 714.0	348.8	643.6
Սյունիքի Syunik	3 912.6	15 265.7	3 696.9	16 109.8	17 093.4
Վայոց ձորի Vayots Dzor	1 218.7	4 120.5	4 409.2	1 963.7	4 604.5
Տավուշի Tavush	89 761.8	91 163.4	52 039.2	172 891.5	302 180.0
Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին Inspectorate for Nature Protection and Mineral Resources	116 359.8	28 083.9	32 422.9	3 078 837.8	1 089 608.7
Ընդամենը ՀՀ Total RA	480 255.9	198 771.0	124 253.2	3 406 671.3	1 618 899.3

10. Շրջակա միջավայրի աղտոտվածության մշտադիտարկում

10. Monitoring of environmental pollution

**Դիտարկման համակարգում ընդգրկված ՀՀ բնակավայրերի
մթնոլորտային օդի որակի ցուցանիշները, 2018թ.**

**Atmospheric air quality indicators of the settlements of RA,
included in monitoring system, 2018**

	Դիտակայանների և դիտակետերի ընդհա- նուր քանակը, միավոր Total number of obser- vation stations and points, unit	Վերահսկվող կայքերը Controlled substances	Փորձանմուշ- ների քանակը, միավոր Number of samples, unit	Վերահսկվող նյութերի միջին տարեկան ՍԹԿ- ների գերազանցումը, անգամ Excess of average MPC of controlled substances, times
Երևան c.Yerevan	47	<ul style="list-style-type: none"> ընդհանուր փոշի general dust ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի մոնօքսիդ nitrogen monoxide ածխածնի մոնօքսիդ carbon monoxide գետնամերձ օզոն ground-level ozone 	241 103	ՀՀ նորմաների սահմաններում within the norms of RA

	Դիտակայանների և դիտակետերի ընդհանուր քանակը, միավոր Total number of observation stations and points, unit	Վերահսկվող նյութերը Controlled substances	Փորձանմուշների քանակը, միավոր Number of samples, unit	Վերահսկվող նյութերի միջին տարեկան ՍԹԿ-ների գերազանցումը, անգամ Excess of average MPC of controlled substances, times
ք.Գյումրի c.Gyumri	25	ընդհանուր փոշի general dust ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի երկօքսիդ nitrogen dioxide	2 519	ՀՀ նորմաների սահմաններում within the norms of RA
ք.Վանաձոր c.Vanadzor	27	ընդհանուր փոշի general dust ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի երկօքսիդ nitrogen dioxide	5 467	ՀՀ նորմայի սահմաններում within the norm of RA 1.6 անգամ 1.6 times ՀՀ նորմայի սահմաններում within the norm of RA
ք.Ալավերդի c.Alaverdi	45	ընդհանուր փոշի general dust ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի օքսիդներ nitrogen oxides ածխածնի մոնօքսիդ carbon monoxide	96 122	1.6 անգամ 1.6 dust 2.0 անգամ 2.0 times ՀՀ նորմաների սահմաններում within the norms of R
ք.Հրազդան c.Hrazdan	18	ընդհանուր փոշի general dust ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի երկօքսիդ nitrogen dioxide	2 733	1.3 անգամ 1.3 times ՀՀ նորմաների սահմաններում within the norms of RA
ք.Արարատ c.Ararat	13	ընդհանուր փոշի general dust ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի երկօքսիդ nitrogen dioxide	1 547	ՀՀ նորմաների սահմաններում within the norms of RA
ք.Կապան c.Kapan	11	ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի երկօքսիդ nitrogen dioxide	541	ՀՀ նորմաների սահմաններում within the norms of RA
ք.Քաջարան c.Qajaran	15	ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի երկօքսիդ nitrogen dioxide	736	ՀՀ նորմաների սահմաններում within the norms of RA
ք.Չարենցավան c.Charentsavan	10	ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի երկօքսիդ nitrogen dioxide	930	ՀՀ նորմաների սահմաններում within the norms of RA
ք.Մաղկաձոր c.Tsaghkadzor	15	ընդհանուր փոշի general dust ծծմբի երկօքսիդ sulphur dioxide ազոտի երկօքսիդ nitrogen dioxide	2 453	ՀՀ նորմաների սահմաններում within the norms of RA
գ.Ամբերդ v.Amberd	1	ամոնիակ ammonia	281	ՀՀ նորմայի սահմաններում within the norm of RA

	Դիտակայանների և դիտակետերի ընդհանուր քանակը, միավոր Total number of observation stations and points, unit	Վերահսկվող նյութերը Controlled substances	Փորձանմուշների քանակը, միավոր Number of samples, unit	Վերահսկվող նյութերի միջին տարեկան ՍԹԿ-ների գերազանցումը, անգամ Excess of average MPC of controlled substances, times
		ծծմբի երկօքսիդ, ազոտի երկօքսիդ, նիտրատ իոն sulphur dioxide, nitrogen dioxide, nitrate ion	839	...
		քլոր, նիտրատ, սուլֆատ, ամոնիում իոններ և 21 քիմիա-կան տարրեր chloride, nitrate, sulphate, ammonium ions and 21 chemical elements	281	

Մակերևութային ջրերի աղտոտվածության վիճակը, 2018թ.
State of surface water pollution, 2018

Ջրային օբյեկտ Water body	Դիտակետի համարը Number of the observation point	Դիտակետի տեղադրությունը Location of the observation point	Քիմիական կարգավիճակի դասը Class of chemical status		Ըստ տվյալ ցուցանիշի By mentioned parametre
			ըստ ցուցանիշի by indicator	ընդհանրական general	
Դեբեդ Debed	5	Մարցիգետի թափման կետից 0.5 կմ ներքև 0.5 km downstream from Martziget confluence point	3	3	Երկաթ, կախյալ նյութեր Iron, suspended solids
	6	ք.Այրումից 0.5 կմ վերև 0.5 km upstream from Ayrum town	3	5	Երկաթ Iron
			4		Կախյալ նյութեր Suspended solids
			5		Մոլիբդեն Molybdenum
7	ՀՀ պետական սահմանի մոտ Near the state border of RA	3	5	Երկաթ, կախյալ նյութեր Iron, suspended solids	
5	Մոլիբդեն Molybdenum				
Աղստև Aghstev	15	ք.Դիլիջանից 1.2 կմ վերև 1.2 km upstream from Dilijan town	2	2	-
	16	ք.Դիլիջանից 0.5 կմ ներքև 0.5 km downstream from Dilijan town	2	2	-
Աղստև Aghstev	17	ք.Իջևանից 2 կմ վերև 2 km downstream from Ijevan city	3	3	Երկաթ, կախյալ նյութեր Iron, suspended solids
	18	ՀՀ պետական սահմանի մոտ Near the state border of RA	3	3	Նիտրիտ իոն, երկաթ, կախյալ նյութեր Nitrite ion, iron, suspended solids
Ախուրյան Akhuryan	34	ք.Գյումրիից 5 կմ ներքև 5 km downstream from Gyumri city	3	4	Ամոնիում իոն, նիտրատ իոն, ֆոսֆատ իոն, մոլիբդեն, երկաթ, ընդհանուր անօրգանական ազոտ
4					

Ջրային օբյեկտ	Դիտակետի համարը	Դիտակետի տեղադրությունը	Քիմիական կարգավիճակի դասը		Ըստ տվյալ ցուցանիշի
			Class of chemical status	By mentioned parametre	
Water body	Number of the observation point	Location of the observation point	ըստ գուցանիշի by indicator	ընդհանրական general	
	35	Բագարան գյուղից 0.5 կմ ներքև 0.5 km downstream from Bagaran village	3	3	Ammonium ion, nitrate ion, phosphate ion, molybdenum, iron, total non-organic nitrogen Նիտրիտ իոն, կախյալ նյութեր Nitrite ion, suspended solids
					ԹՔՊ, ֆոսֆատ իոն, մոլիբդեն, մանգան, երկաթ, ընդհանուր ֆոսֆոր, կախյալ նյութեր COD, phosphate ion, molybdenum, manganese, iron, total phosphorus, suspended solids
					ԹՔՊ, ֆոսֆատ իոն, մոլիբդեն, մանգան, երկաթ, ընդհանուր ֆոսֆոր, կախյալ նյութեր COD, phosphate ion, molybdenum, manganese, iron, total phosphorus, suspended solids
Հրազդան	55	ք.Երևանից 6 կմ ներքև, Դարբնիկ գյուղի մոտ 6 km downstream from Yerevan city, near Darbnik village	3	5	Երկաթ, նատրիում, քլորիդ իոն, ընդհանուր լուծված աղեր Iron, natrium, chloride ion, total dissolved solids
			4		ԹՔՊ, կոբալտ,կալիում, կախյալ նյութեր COD, cobalt, potassium, suspended solids
			5		Լուծված թթվածին, ԹՎՊ, սաննիում իոն, ֆոսֆատ իոն, մանգան, վանադիում, ընդհանուր անօրգանական ազոտ, ընդհանուր ֆոսֆոր Dissolved oxygen, BODs, ammonium ion, phosphate ion, manganese, vanadium, total non-organic nitrogen, total phosphorus
Hrazdan	56	Գետաբերան River mouth	3	5	Լուծված թթվածին, ԹՔՊ, նիտրատ իոն, կոբալտ, կալցիում, նատրիում, ընդհանուր անօրգանական ազոտ, քլորիդ իոն, ընդհանուր լուծված աղեր Dissolved oxygen, COD, nitrate ion, cobalt, calcium, sodium, total non-organic nitrogen, chloride ion, total dissolved solids
			4		Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն, ֆոսֆատ իոն, մանգան, կալիում, սուլֆատ իոն Ammonium iwn, nitrite ion, phos-phate ion, manganese, potassium, sulfate ion

Ջրային օբյեկտ	Դիտակետի համարը	Դիտակետի տեղադրությունը	Քիմիական կարգավիճակի դասը		Ըստ տվյալ ցուցանիշի
			Class of chemical status	Class of chemical status	
Water body	Number of the observation point	Location of the observation point	ըստ ցուցանիշի by indicator	ընդհանրական general	By mentioned parametre
			5		Վանադիում Vanadium
Ողջի Voghji	92	ք.Քաջարանից 1.8 կմ ներքև 1.8 km downstream from Qajaran town	3	4	Ամոնիում իոն, մանգան, կոբալտ, երկաթ, սուլֆատ իոն, կախյալ նյութեր Ammonium ion, manganese, cobalt, iron, sulfate ion, suspended solids
			4		Մոլիբդեն, ալյումին Molybdenum, aluminium
Ողջի Voghji	94	ք.Կապանից 6.8 կմ ներքև 6.8 km downstream from Kapan city	3	5	Մոլիբդեն, երկաթ, կախյալ նյութեր Molybdenum, iron, suspended solids
			4		Ալյումին Aluminium
			5		Պղինձ, մանգան, կոբալտ Copper, manganese, cobalt

ՀՀ ջրամբարների ջրի որակի մշտադիտարկման արդյունքները, 2018թ.
The results of water quality monitoring of the reservoirs and Sevan lake of RA, 2018

Ջրային օբյեկտ Water body	Դիտակետի համարը Number of the observation point	Դիտակետի տեղադրությունը Location of the observation point	Քիմիական կարգավիճակի դասը Class of chemical status		Վերահսկվող նյութը Controlled substance
			ըստ ցուցանիշի by indicator	ընդհանրական general	
Արփի լճի ջրամբար Lake Arpi reservoir	109	Ամբարտակի մոտ Near the dam	3	3	Ֆոսֆատ իոն, կախյալ նյութեր Phosphate ion, suspended solids
Ախուրյանի ջրամբար Akhuryan reservoir	110	Ամբարտակի մոտ Near the dam	3	3	ԹՎՊ, ԹՔՊ, ամոնիում իոն, ֆոսֆատ իոն BOD ₅ , COD, ammonium ion, phosphate ion
Ապարանի ջրամբար Aparan reservoir	111	Ամբարտակի մոտ Near the dam	3	3	ԹՔՊ COD
Երևանյան լիճ Yerevanyan lake	112	Ամբարտակի մոտ Near the dam	3	4	ԹՔՊ, նիտրատ իոն, ֆոսֆատ իոն, ընդհանուր անօրգանական ազոտ COD, nitrate ion, phosphate ion, total non-organic nitrogen
			4		Ամոնիում իոն, նիտրիտ իոն Ammonium ion, nitrite ion
Ազատի ջրամբար Azar reservoir	113	Ամբարտակի մոտ Near the dam	2	2	-
Կեչուտի ջրամբար Kechut reservoir	114	Ամբարտակի մոտ Near the dam	2	2	-

Մասնա լճի ջրի որակի մշտադիտարկման արդյունքները, 2018թ.
The results of water quality monitoring of Sevan lake, 2018

Դիտակետի համարը Number of observation point	Դիտակետի տեղադրությունը Observation point location	ՍԹԿ-ն գերազանցող միացությունների կոնցենտրացիաները Concentrations of compounds exceeding the MPC							
		ԹՖՊ ₅ , ՍԹԿ=3 մգ/լ BOD ₅ , MPC=3 mg/l	ԹՖՊ ₁ , ՍԹԿ=30 մգ/լ COD, MPC=30 mg/l	Ցինկ, ՍԹԿ=0.001 մգ/լ Zinc, MPC=0.001mg/l	Պղինձ, ՍԹԿ=0.001 մգ/լ Copper, MPC=0.001 mg/l	Քրոմ, ՍԹԿ=0.001 մգ/լ Chromium, MPC=0.001 mg/l	Վանադիում, ՍԹԿ=0.001 մգ/լ Vanadium, MPC=0.001 mg/l	Մագնեզիում, ՍԹԿ=0.04 մգ/լ Magnesium, MPC=0.04 mg/l	Սելեն, ՍԹԿ=0.001 մգ/լ Selenium, MPC=0.001 mg/l
116	70° ազիմուտով թերակղզուց, 7 մ խորությունից 70° azimuth from peninsula, from a depth of 7 m	-	-	-	-	2.4	4.2	-	2.2
	70° ազիմուտով թերակղզուց, 30 մ խորությունից 70° azimuth from peninsula from a depth of 30 m	-	-	-	-	2.8	4.3	-	2.1
118	0.5 կմ Շորժա գյուղից դեպի հարավ-արևմուտք, մակերևույթից 0.5 km to the south-west from Shorja village, from surface	-	-	-	-	2.4	4.6	-	2.2
	0.5 կմ Շորժա գյուղից դեպի հարավ-արևմուտք, 7 մ խորությունից 0.5 km to the south-west from Shorja village, from a depth of 7 m	-	-	-	-	2.5	4.7	-	2.1
125	1 կմ Կարճաղբյուր գետի գետաբերանից դեպի արևմուտք, մակերևույթից 1 km to the west from the river mouth of the Karchaghbyur, from surface	1.2	-	-	-	2.9	6.6	-	2.2
	1 կմ Կարճաղբյուր գետի գետաբերանից դեպի արևմուտք, 7 մ խորությունից 1 km to the west from the estuary of the Karchaghbyur river, from a depth of 7 m	-	-	-	-	3.0	6.2	1.2	2.5
	1 կմ Արծվանիստ գետի գետաբերանից դեպի հյուսիս, մակերևույթից 1 km to the north from the river mouth of the artsvanist, from surface	-	-	-	1.2	2.4	5.9	1.2	2.1
	1 կմ Արծվանիստ գետի գետաբերանից դեպի հյուսիս, 7 մ խորությունից 1 km to the north from the river mouth of the artsvanist, from a depth of 7 m	-	-	-	-	2.7	6.4	1.2	2.2
130	7 կմ Նորադուս գյուղից դեպի հյուսիս-արևմուտք, մակերևույթից 7.5 km to the north-west from Noradus village from surface	-	-	-	-	3.3	5.0	-	2.4
	7 կմ Նորադուս գյուղից դեպի հյուսիս-արևմուտք, 7 մ խորությունից 7 km to the north-west from Noradus village from a depth of 7 m	-	-	-	-	3.1	5.0	-	2.5

11. Բնապահպանական հարկեր և բնօգտագործման վճարներ

11. Payments for nature protection and nature resources use

Բնապահպանական հարկերը և բնօգտագործման վճարներն ըստ տեսակի, 2014-2018թթ.

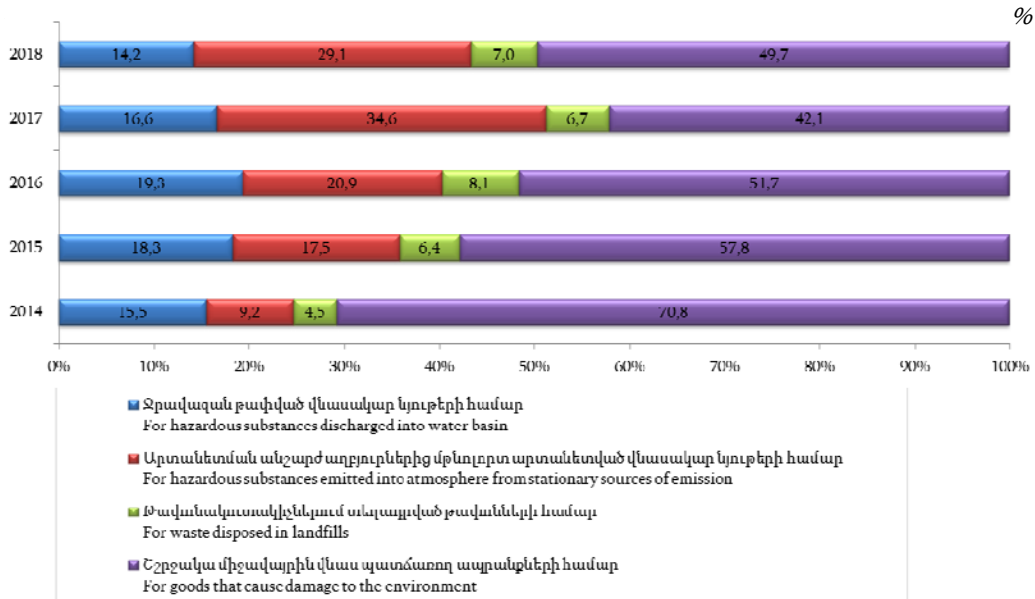
Payments for nature protection and use by type, 2014-2018

հազ. դրամ
thsd. drams

	2014	2015	2016	2017	2018
Բնապահպանական հարկեր	1 430 354.4	1 215 434.1	1 042 958.2	1 087 330.8	1 433 226.8
Payments for nature protection					
<i>այդ թվում՝ of which:</i>					
ջրային ավազան թափված վնասակար նյութերի դիմաց	221 967.9	222 546.5	201 532.4	180 999.7	203 294.9
for hazardous substances discharged into water basin					
արտանետման անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերի դիմաց	131 243.0	212 696.0	218 480.8	375 656.3	417 401.5
for hazardous substances emitted into atmosphere from stationary sources of emission					
թափոնակուտակիչներում տեղադրված թափոնների դիմաց	64 775.4	77 156.2	84 043.8	72 629.5	100 536.7
for waste disposed in landfills					
շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների համար	1 012 368.1	703 035.4	538 901.2	458 045.3	711 993.7
for goods that cause damage to the environment					
Բնօգտագործման վճարներ	1 539 404.5	1 806 439.7	1 437 443.0	1 125 514.6	1 495 937.8
Payments for use of natural resources					
<i>այդ թվում՝ of which:</i>					
ջրօգտագործման համար	518 968.1	509 698.3	464 863.9	401 082.5	453 797.5
for water use					
ոչ մետաղական հանածոների մարված պաշարների, ստորերկրյա քաղցրահամ ու հանքային ջրերի և աղի արդյունահանված պաշարների համար	823 565.2	1 083 218.1	881 953.9	688 961.9	976 216.9
for exhausted reserves of non-metallic minerals, underground fresh and mineral waters and reserves of extracted salt					
կենսապաշարների օգտագործման համար	196 871.2	213 523.3	90 625.2	35 470.2	65 923.4
for use of bioresources					
Ընդամենը ՀՀ	2 969 758.9	3 021 873.8	2 480 401.2	2 212 845.4	2 929 164.6
Total RA					

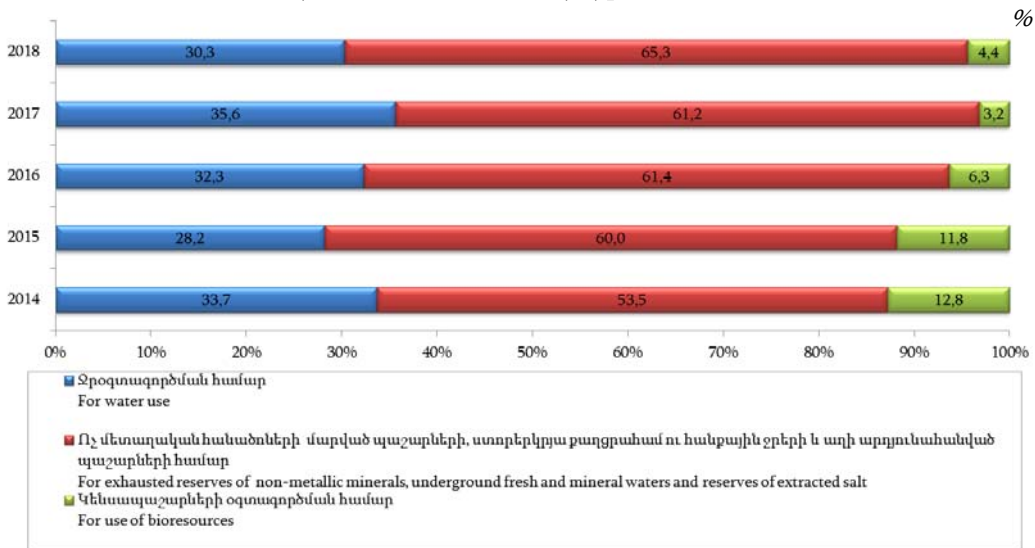
Բնապահպանական հարկերն ըստ տեսակի, 2014-2018թթ.

Payments for nature protection by type, 2014-2018

Բնօգտագործման վճարներն ըստ տեսակի, 2014-2018թթ.

Payments for nature use by type, 2014-2018

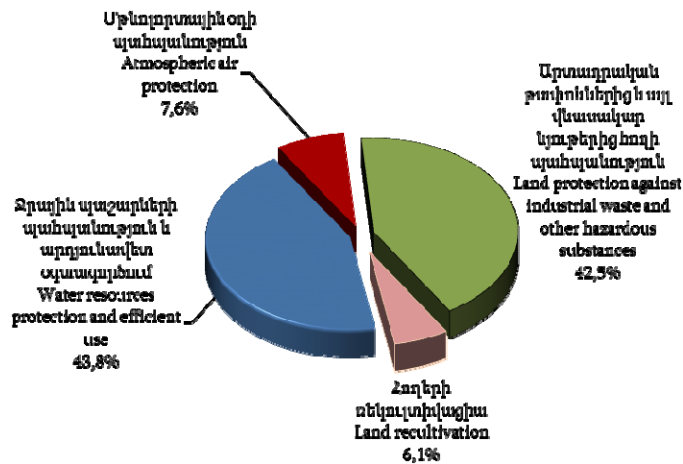
12. Բնապահպանության ընթացիկ ծախսեր
 12. Current expenditure for nature protection

Բնապահպանության ընթացիկ ծախսերն ըստ բնապահպանության
 ոլորտների, 2014-2018թթ.

Current expenditure for nature protection by environmental sphere, 2014-2018

վն. դրամ
 mln. drams

	2014	2015	2016	2017	2018
Բնապահպանության ընթացիկ ծախսերը, ընդամենը	10 959.5	8 473.1	8 775.5	9 818.7	12 121.7
Current expenditure for nature protection, total					
<i>այդ թվում՝ of which:</i>					
ջրային պաշարների պահպանության և արդյունավետ օգտագործման համար for water resources protection and efficient use	4 148.3	4 213.6	4 499.7	4 858.7	5 314.8
<i>որից՝ վճարված այլ կազմակերպություններին կեղտաջրերի ընդունման և մաքրման համար</i>	<i>1 078.8</i>	<i>420.8</i>	<i>524.1</i>	<i>404.2</i>	<i>423.8</i>
<i>of which: paid to other organizations for taking and cleaning of waste-water</i>					
մթնոլորտային օդի պահպանության համար for atmospheric air protection	369.4	537.1	597.7	959.3	924.9
արտադրական թափոններից և այլ վնասակար նյութերից հողի պահպանության համար for land protection against industrial waste and other hazardous substances	6 414.8	3 588.1	3 640.8	3 881.6	5 146.8
<i>որից՝ վճարված այլ կազմակերպություններին թափոնների ընդունման, պահպանման, վնասազերծման և ոչնչացման համար</i>	<i>3 470.2</i>	<i>3 271.7</i>	<i>3 208.4</i>	<i>3 457.2</i>	<i>4 815.3</i>
<i>of which: paid to other organizations for receipt, maintenance, neutralizing and destruction of waste</i>					
հողերի վերամշակելիացման (ռեկուլտիվացիա) համար for land treatment (recultivation)	27.0	134.3	37.3	119.1	735.2

13. Արտակարգ դեպքեր

13. Emergency events

Գրանցված տարերային վտանգավոր երևույթների, տեխնածին և սոցիալ-կենցաղային արտակարգ դեպքերի քանակները, 2014-2018թթ.

Registered number of natural hazards, man-made and social-biological emergency events, 2014-2018

		<i>միավոր / unit</i>				
		2014	2015	2016	2017	2018
Տարերային վտանգավոր երևույթներ	Natural hazards	499	420	389	289	306
Տեխնածին արտակարգ դեպքեր	Man-made emergency events	7 075	10 234	7 988	9 287	10 989
Սոցիալ-կենցաղային արտակարգ դեպքեր	Social-biological emergency events	4 304	4 182	4 394	4 797	4 936

Գրանցված տարերային վտանգավոր երևույթներից տուժածների թվաքանակը, 2014-2018թթ.

Registered number of casualties from natural hazards, 2014-2018

		<i>մարդ / person</i>				
		2014	2015	2016	2017	2018
Ընդամենը	Total	7	13	6	7	4
Զոհվել են	Dead victims	3	1	2	3	2
Վիրավորվել են	Injured	4	12	4	4	2

Գրանցված տեխնածին արտակարգ դեպքերից տուժածների թվաքանակը, 2014-2018թթ.

Registered number of casualties from man-made emergency events, 2014-2018

		<i>մարդ / person</i>				
		2014	2015	2016	2017	2018
Ընդամենը	Total	4 904	5 189	4 820	5 565	6 378
Զոհվել են	Dead victims	335	386	293	299	364
Վիրավորվել են	Injured	4 569	4 803	4 527	5 266	6 014

Գրանցված սոցիալ-կենցաղային արտակարգ դեպքերից տուժածների թվաքանակը, 2014-2018թթ.

Registered number of casualties from social-biological emergency events, 2014-2018

		<i>մարդ / person</i>				
		2014	2015	2016	2017	2018
Ընդամենը	Total	4 416	4 466	4 748	5 471	5 234
Զոհվել են	Dead victims	55	55	59	54	37
Վիրավորվել են	Injured	4 361	4 411	4 689	5 417	5 197

Շրջակա միջավայր և էներգետիկա
Էներգետիկա
Շրջակա միջավայր

- Մթնոլորտային օդի աղտոտվածությունը և օզոնային շերտի քայքայումը
  - (A1) Վնասակար նյութերի արտանետումը մթնոլորտ ըստ նյութերի և տարիների
  - (A1-1) Վնասակար նյութերի արտանետումը մթնոլորտ (բնակչության մեկ շնչի և մեկ քառակուսի կմ-ի հաշվով) ըստ նյութերի և տարիների
  - (A2) Քաղաքային բնակավայրերում մթնոլորտային օդի որակն ըստ քաղաքների, արտանետման և տարիների
  - (A3) Օզոնային շերտը քայքայող նյութերի օգտագործումն ըստ նյութերի և տարիների
- Կլիմայի փոփոխություն
  - (B1) Օդի միջին ջերմաստիճանը և շեղումը 1961-1990թթ նորմայից ըստ ամիսների և տարիների
  - (B2) Մթնոլորտային տեղումները և վերահսկվող նյութերի պարունակությունը, ըստ տարիների
  - (B3) Ջերմոցային գազերի արտանետումները
- Ջրային ռեսուրսներ
  - (C1) Քաղցրահամ ջրերի վերականգնող ռեսուրսները, ըստ ապահովվածության տոկոսի և տարիների
  - (C2) Քաղցրահամ ջրերի ջրառը (մակերևութային և ստորերկրյա) ըստ ցուցանիշների և տարիների
  - (C2-1) Քաղցրահամ ջրերի ջրառն ըստ ՏԳՏԴ և տարիների
  - (C3) Ջրօգտագործումն ըստ ՏԳՏԴ և տարիների
  - (C4) Կենցաղային ջրօգտագործումը մեկ շնչի հաշվով ըստ ցուցանիշների և տարիների
  - (C5) Կենտրոնացված ջրամատակարարումն ըստ նպատակների և տարիների
  - (C6) Բնակչության մատչելիությունը կենտրոնացված ջրամատակարարմանը /անվտանգ ջրամատակարարմանը/ ըստ ցուցանիշների և տարիների
  - (C7) Ջրերի կորուստն ըստ ՏԳՏԴ և տարիների
  - (C10, C11) Ջրի որակի ցուցանիշներ, ըստ դիտակետերի և տարիների
  - (C11) Կենսածին նյութերը ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերում ըստ ցուցանիշների և տարիների
  - (C14) Բնակչության ապահովվածությունը կեղտաջրերի մաքրման հարմարանքներով ըստ ցուցանիշների և տարիների
  - (C15) Կեղտաջրերի մաքրման կառուցվածքներն ըստ ցուցանիշների և տարիների
  - (C16) Աղտոտված կեղտաջրեր (չմաքրված և ոչ բավարար մաքրված կեղտաջրեր), ըստ տարիների
- Կենսաբազմազանություն
  - (D1) Հատուկ պահպանվող տարածքների հիմնական ցուցանիշներն ըստ կատեգորիաների և տարիների
  - (D3) Անտառներ և այլ անտառածածկ տարածքներն ըստ ցուցանիշների և տարիների
  - (D4) Անհետացման վտանգի տակ գտնվող և պահպանվող տեսակներն ըստ տեսակների, ցուցանիշների և տարիների
- Հողային ռեսուրսներ և Գյուղատնտեսություն
  - (E1, F1) Հողային ռեսուրսներն ու ռոտովող հողերն ըստ նպատակային նշանակության, ըստ տեսակների և տարիների
  - (F2) Պարարտանյութերի օգտագործումն ըստ ցուցանիշների և տարիների
  - (F4) Պեստիցիդների օգտագործումն ըստ ցուցանիշների և տարիների
- (H) Տրանսպորտ
- Թափոններ
  - (I1) Թափոնների առաջացումն ըստ գործունեության տեսակների, վտանգավորության դասերի և տարիների
  - (I1-1) Թափոնների առաջացումն ըստ ցուցանիշների և տարիների
  - (I2) Վտանգավոր թափոնների (առանց կենցաղային թափոնների) շարժն ըստ ցուցանիշների և տարիների
- (J) Բնապահպանական միջոցառումների ֆինանսավորումը
- Պինդ օգտակար հանածոների հանքարդյունաբերությունն ըստ ցուցանիշների և տարիների

The content of environmental information section of the “ArmStatBank.am” webpage

Environment and energy

Energy

Environment

- Emissions of pollutants into the atmospheric air
  - (A1) Emissions of pollutants into the atmospheric air by pollutants and years
  - (A1-1) Emissions of pollutants into the atmospheric air (per capita and per square) by pollutants and years
  - (A2) Ambient air quality in urban areas by cities, emissions and years
  - (A3) Consumption of ozone-depleting substances by substance and years
- Climate change
  - (B1) Average temperature of air and deviation from norm of 1961-1990 by months and years
  - (B2) Atmospheric precipitation and concentration of controlled substances, by years
  - (B3) Greenhouse gas emissions
- Water resources
  - (C1) Renewable freshwater resources, by percentage of reliability and years
  - (C2) Freshwater abstraction (surface and groundwater) by indicators and years
  - (C2-1) Freshwater abstraction by NACE and years
  - (C3) Water use by NACE and years
  - (C4) Household water use per capita by indicators and years
  - (C5) Public water supply by purpose and years
  - (C6) Population connected to public water supply by indicators and years
  - (C7) Water losses by NACE and years
  - (C10, C11) Water quality indicator, by observation points and years
  - (C11) Nutrients in freshwater - groundwater by indicators and years
  - (C14) Population connected to wastewater treatment by indicators and years
  - (C15) Wastewater treatment facilities by indicators and years
  - (C16) Polluted waste water (without purification and insufficiently purified waste water), by years
- Biodiversity
  - (D1) Main indicators specially protected areas by categories and years
  - (D3) Forests and other wooded areas by indicators and years
  - (D4) Threatened and protected species (animals and plants) by types, indicators and years
- Land and Agriculture
  - (E1, F1) The land resources and irrigated lands by significance, types and years
  - (F2) Fertilizer consumption by indicators and years
  - (F4) Pesticide consumption by indicators and years
- (H) Transport
- Waste
  - (I1) Waste generation by source, hazardous classes and years
  - (I1-1) Waste generation per by indicators and years
  - (I2) Movement of hazardous waste (without municipal waste) by indicators and years
- (J) Environmental financing
- Mining of solid minerals by indicators and years

Հայաստանի բնապահպանական վիճակագրությունը 2018 թվականին
և ցուցանիշների 2014-2018թթ. շարժընթացը

ENVIRONMENTAL STATISTICS OF ARMENIA FOR 2018 AND
TIME-SERIES OF INDICATORS FOR 2014-2018

Վիճակագրական գրքույկ
Statistical booklet

<p>ԳՐՔՈՒՅԿԻ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՈՒ՝ ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի անդամ</p> <p><i>ՆԵԼԼԻ ԲԱԳԴԱՍԱՐՅԱՆ</i> <i>nelli@armstat.am</i> ☎ (374 11) 524 618</p> <p>ԳՐՔՈՒՅԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ Է ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի սոցիալական ոլորտի և բնապահպանության վիճակագրության բաժինը</p> <p><i>Թողարկման պատասխանատու՝</i> ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի վիճակագրական տեղեկատվության տարածման բաժին</p> <p>0010, Երևան, Հանրապետության փող., Կառավարական շենք, 3 Հեռախոս (+374 11) 52-33-56 Ֆաքս (+374 11) 52-19-21 Էլ. փոստ info@armstat.am Կայքեր՝ http://www.armstat.am http://www.armstatbank.am,</p> <p>ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ, 2019թ</p>	<p>RESPONSIBLE FOR THE BOOKLET Member of State Council on Statistics of RA</p> <p><i>NELLI BAGHDASARYAN</i> <i>nelli@armstat.am</i> ☎ (374 11) 524 618</p> <p>BOOKLET WAS PREPARED BY Division of social sphere and environmental statistics of the Statistical Committee of RA</p> <p><i>Responsible for the issue:</i> Statistical information dissemination division of Statistical Committee of RA</p> <p>3rd Government Building, St., Republic str., Yerevan 0010 Tel: (+374 11) 52-33-56 Fax: (+374 11) 52-19-21 E-mail: info@armstat.am Websites: http://www.armstat.am http://www.armstatbank.am,</p> <p>STATISTICAL COMMITTEE OF THE REPUBLIC OF ARMENIA, 2019</p>
---	--